

ਚਰਨ ਭੇਟ

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਛੀ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

ਚਰਨ ਭੇਟ

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਪੰਛੀ'

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਕਮੇਟੀ
12, ਪੰਡਤ ਪੰਡ ਮਾਛਕ, ਠਗੀਂ ਵਿੱਥੀ-110001

⊙ ਨਾਮਧਾਰੀ ਦਰਬਾਰ

ਅਕਤੂਬਰ 1991

ਕੀਮਤ : 60.00 ਰੁਪਏ

ਟਾਈਟਲ : ਸਵਰਨ 'ਸ਼ਵੀ'

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਚਾਪ ਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰ ਬੁਝਾਬਦੀ ਕਮੇਟੀ

12, ਪੰਡਤ ਪੰਡ ਮਾਰਗ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ-110001

ਛਾਪਕ :

ਜਨਰਲ ਪ੍ਰੈੱਸ

159, ਲਾਜਪਤ ਰਾਇ ਮਾਰਗੀਟ,

ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ, ਦਿੱਲੀ-110006

CHARAN BHAI (Poetry)

by

Kartar Singh 'Panchhi'

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਡੀ ਦੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਹਨ। ਇਕ—ਅਟਲ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੇ ਸਨੇਹ ਕਾਰਨ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ—ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਅਭੇਦਤਾ। ਜਿਥੋਂ ਤੀਕ ਕਾਵਿ-ਕੁਟੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੁਖਾਵਾਂ ਸਵਾਨ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਪਾਠਕ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਪੂਰਨੇ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਨਵ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਅਵਿੱਖ ਆਕਰਸ਼ਣ ਸੀ, ਤੇ ਜੋ ਇਕ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਸਦਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਦੀਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਤ ਭੀੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪੁਸਤਕ ਮਾਲਾ ਵਿਚ 'ਪੰਡੀ ਜੀ' ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਏਕਾ-ਜੋਤ ਦੇ ਦਰਬਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਵੀ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਂਗ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਵੇਗੀ।

10 ਅਕਤੂਬਰ 1991

—ਹਰਚਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੰਸਪਾਲ ਐਮ. ਪੀ.

ਪ੍ਰਾਨ : ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਰਾਬਦੀ ਕਮੇਟੀ

ਮੁਢਲੇ ਸ਼ਬਦ

ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਰੋਹ ਭਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਲਹੂ ਫੁਲਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਕੁਮੀ ਉੱਤੇ ਛਾਏ ਬਰਤਾਨਵੀ ਘਟਾਟੇਪ ਵਿਚ ਮਘੇਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੇਬਵਾਸੀਆਂ ਅੰਦਰ, ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਰੰਤਰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਗਾਈ ਸੀ। ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਬਣ-ਕਣ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦੇ ਮੁਨ ਨਾਲ ਤਰ-ਕਤਰ ਹੈ।

ਇਸੇ ਕਲਰ 'ਚੋਂ' ਇਕ ਕੇਵਲ ਉਕਿਆ ਹੈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਡੀ। ਨਾ ਜਾਣਾ ਬਚੇਂ 'ਚੋਂ' ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਦੁੱਤੀ ਮੁਸਕਾਨ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪੁਆਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਝੁੱਲਦੀ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਉਹ ਚਾਣਚਕ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮੁਸਕਾਨ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਡੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਪਛਾਣ ਉਹਦੀ ਨਵੇਂਕਲੀ ਮੁਸਕਾਨ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਪੰਡੀ' ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਿੰਨਾ ਹੈ, ਮਾਲ ਢੇਲਤ ਕਿੰਨੀ ਹੈ? ਪਰ ਇਹ ਮਾਲੂਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤ੍ਰਿਪਤ ਮਾਨਵ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਦਰੋਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਮਾਣਮਾਨ ਹੈ। ਪਰ ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ ਕੋਲ, ਹਮਲੀਹੀਆਂ, ਹਮਲਾਵਾਂ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਉਸਦਾ ਸੁੰਦਰ ਮਨੁੱਖ ਅਨੁਭਵ, ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਅਹਿਸਾਸ; ਉਹ ਹੈ ਅਥਾਹ ਬਕਦ ਭੰਡਾਰ ਜਿਸ 'ਚੋਂ' ਕਵਿਤਾ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਵੇ।

'ਪੰਡੀ' ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਕਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਉੱਤਮ ਕਾਵਿ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਹਨ, 'ਸਰਦਲ', 'ਸਿਦਕ-ਬਚੂਰੀ' ਅਤੇ 'ਮੁੜ੍ਹੇ ਦੀ ਕੁੱਖ'। ਤ੍ਰੈਵੇ ਨਾਮ ਹੀ ਉਹਦੀ ਕਾਵਿ ਬਲਾ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਰਚਨਾਤਮਿਕਤਾ ਦੀ ਛਲਕ ਪੁਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਚੌਥੀ ਰਚਨਾ ਆਈ ਹੈ 'ਚਰਨ ਭੇਟ'। ਯਥਾ ਨਾਮ ਤਥਾ ਕੁਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ ਇਹਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਾਵਿ ਸਮੱਗਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ।

ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਦਸਤੂ ਉੱਤੇ ਕਿੰਨ੍ਹੇ ਕਾਹਲੀ? ਉਹ ਤਾਂ ਭੋਟਾ ਹੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ, ਸ਼ਬਦਾ, ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮਭਾਵਨਾ ਸਹਿਤ। 'ਚਰਨ ਭੇਟ' ਤਾਂ ਤਿਲ ਵੱਲ ਤੋਂ ਚਰਨ ਭੰਡਾਰਾਂ ਤਕ ਸਰ ਕੁਝ ਹੀ ਚਰਨ ਭੇਟ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਆ ਕੇ ਤਾਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਹੀ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

'ਚਰਨ ਭੇਟ' ਕਾਵਿ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਪੰਡੀ' ਦਾ

ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕਟੋਬਟਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ? ਇਸ ਸੁੱਚੇ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਡਾਕੇ' ਨਾ ਪਤਾ ਲਗੇ, ਬੋਲਿਆ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਇਹ ਜਨਮ ਜਨਮਾਤਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੈ ।

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ 'ਪੰਡੀ' ਦੀ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾ ਥਾਰੇ ਕੁਛ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਨ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੂਰਵ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਖਾਸਰਾ ਲਿਆ । 'ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਦੀ ਬੁੱਖ' ਨੇ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ । ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਰ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਥਾਰੇ ਕੁਛ ਰਾਵਾਂ ਅੰਤਿਕਾ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਬੀਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਸਲਾਹੁਣ ਯੋਗ ਹੈ । ਮੈਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਇਕ ਲੁਕ ਹੀ ਪਿਆਵੇ ਪੰਡੀ ਥਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੱਸ ਕਈ । ਜਿਵੇਂ—

ਥਰਨਾਲੇ ਦੇ ਐਮ. ਏ. ਪੀ ਐਚ. ਡੀ. ਡਾ: ਅਮਰ ਕੰਮਲ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ, "ਪੰਡੀ ਦੀਆਂ ਕਾਜਲਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਓਲੀਆਂ ਕਾਜਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁਮਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।...ਉਸਦੇ ਕਈ ਸ਼ੇਅਰ ਤਾਂ ਦਿਲ ਦਿਮਾਕ ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦੇ ਹਨ ।...ਬੋਲੀ ਸਾਧਾਰਣ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਓਟ ਦੁਬਾਰੀ, ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਅਰਥਾਂ ਦੇ ਲਖਾਇਕ ਹਨ ।"

ਮਾਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਇਹ ਪ੍ਰਬੁਧ ਵਿਅਕਤੀ ਡਾ: ਐਸ. ਤਰਸੇਮ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ, "ਪੰਡੀ ਦੀਆਂ ਕਾਜਲਾਂ ਵਿਚ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਕੋਲ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਲੋਭਾਂ ਦੀ ਵੀ ।...ਉਸ ਦੀ ਕਾਜਲ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਬਣ ਕੇ ਰਲੀ ਮੁਕਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ।—ਪੰਡੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਉੱਤੇ ਉਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।"

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕ੍ਰਸ਼ਨ ਚੌਵਿਲ ਤਸਦੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ, "ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਡੀ ਪਿਛਲੇ 30 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਉਸਦੀਆਂ ਕਾਜਲਾਂ ਦੇ ਸੰਅਰਾਂ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਉਲਾਰ ਨਹੀਂ ਕਲਪਣਾ ਦੀ ਉਤਾਣ ਚਕੂਰੀ ਹੈ ।"

ਸਮੀਖਿਆਕਾਰ 'ਨਾਰ' ਫਾਰਤੀ ਐਮ. ਏ. ਨੇ ਜੱਥੇਬਾਣੀ ਹੰਗਾਨਾ ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਪੰਡੀ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਥਾਰੇ ਨਿਰਣਾ ਦਿੱਤਾ, "ਪੰਡੀ 'ਇਕਬਾਲ' ਵਾਂਗ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ ਅੰਬਾਸੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਥੋਮ ਦੀ ਚਮੀਰ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਤੇ ਭੀਜੇਤਨ ਦਾ ਭਾਰਪੂਰਤ ਸਾਧਨ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ।—ਪੰਡੀ ਸਵੱਛ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੁਦਈ ਹੈ ।"

ਪ੍ਰੋ: ਧਰਮ ਚੰਦ ਵਾਤਿਸ਼ ਨੇ ਪੰਡੀ ਦੀ ਕਾਵਿ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਿੱਜ ਤੋਂ ਪਰ ਤਕ ਵੀ ਯਾਤਰਾ ਆਖਿਆ ਹੈ । ਪ੍ਰੋ: ਦੂਲ ਚੰਦ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਪੰਡੀ ਨੂੰ 'ਫੇਦ ਅਲੰਕਾਰ ਵਿਚ ਮਾਹਰ ਅਤੇ ਕਾਜਲ ਦੇ ਮੁਦਲੇ ਨੇਮਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਸਮਝਿਆ ਹੈ । ਸੰਕਰੁਰ ਦੇ ਡਾ: ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੈਨੀ ਨੇ ਪੰਡੀ ਨੂੰ 'ਮਾਨਵ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਕਵੀ' ਮੰਨਿਆ ਹੈ । ਸ: ਅਨੰਤ ਸਿੰਘ ਬਾਬਲੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, "ਨਵੀਨਤਾ, ਮੌਲਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਉਸ (ਪੰਡੀ) ਦੀ ਕਾਵਿ ਕਲਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੁਣ ਹਨ ।" ਡਾ: ਬਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਪੰਡੀ ਦੀ

‘ਸੰਵੇਦਨਾ ਉੱਪਰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਦਵੇਦ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ’ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਡਾ: ਐਸ. ਐਸ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ (ਰੀਡਰ) ਉਹਦੀ “ਬਬਦ ਚੋਟ, ਮੁਹਾਰੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੇਕਲਾ ਸੁਰ” ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਡਾ: ਹਰਮਪਾਲ ਸਿੰਗਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਫ਼ੂਡੂ ਰਵਿਦਾਸ ਚੇਅਰ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ‘ਪੰਡੀ’ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਭਾਵਿਕ ਕੁਟਾਂ ਕਰਕੇ ਇਕ ਉੱਤਮ ਦਰਜੇ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਖ਼ਾ ਮੰਡੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਪਾਰਖੂ ਸ੍ਰੀ ਸੀ. ਮਾਹੇਂਡਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਧਿਆਨ ਯੋਗ ਹਨ, ‘ਪੰਡੀ ਨੇ ਆਧੁਨਿਕ ਲਘੂਮਾਨਵ ਦੀਆਂ ਮਨੋਸਥਿਤੀਆਂ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਤਰ ਵਿਰੋਧਾਂ, ਮਨ ਅੰਦਰਲੀ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਤਣਾਉ ਨੂੰ ਬੜੇ ਹੀ ਫਲਾਤੰਮਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਡੀ ਗਤੀ, ਫਰਮ ਅਤੇ ਸੰਖਰਣ ਦਾ ਕਵੀ ਹੈ।”

ਸੌ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਇਕੋ ਮਤ ਹੈ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਡੀ ਦਾ ਬੁੱਧਣ ਸਾਹਿਰ ਹੋਣਾ।

ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਉਸਦੀ ਪਿਛਲੇ ਬ੍ਰਹੇ ਸਾਲਾ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾ ਸਤਿਕਾਰ ਵਿਖ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ। ਇਹ ਭਾਵਨਾ, ਇਹ ਭਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨਮਸਕਾਰ ਯੋਗ ਹੈ।

ਪੰਡੀ ਦੇ ਕੀਤਾ, ਲਾਜਲਾ, ਬਹਿਰਾ ਅਤੇ ਛੰਦ-ਬੰਦਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਜਾਣਦਿਆਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਆਖਿਰ ਇਹ ਨਾਮਧਾਰੀ ਅਥੀਏ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਬਰਨ ਛੋਟ’ ਕਿਉਂ? ਜੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਹਦੇ ਅਰ ਜਾ, ਪਰਵਾਸ ਵਿਖ ਫੈਂਟ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਸਮਝਣ ਦੀ ਬੇਇੱਛਾ ਕਰਾ।

ਅਤੇ ਇਹੋ ਕੀਤਾ ਭਿਆ।

ਛੇ ਕੁ ਕੁਟ ਲੰਮਾ, ਕੁਹਟੇਂ ਨੀਟ-ਨਕਸ਼ਾ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਰੂਪ ਵਾਲਾ ਕਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਰੂਪ ਹੀ ਲੱਗਾ ਜਿਸ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਭਿਰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਿਘਨ ਨੂੰ ਪੀ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਰੇਦੀਆਂ ਦੇ ਦਰਾਅ ਹੇਠ ਵਧੀਆ ਪਿਤਾ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਾਂ ਸਮੇਤ ਪਿੰਡ ਛੱਡਣਵਾਲ (ਸੰਗਰੂਰ) ਤੋਂ ਨਾਨਕੀ ਪੰਜਗਰਾਈਆਂ (ਸੰਗਰੂਰ) ਜਾਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਲਾ ਹੋਵੇ ਮਾਮਿਆਂ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਂ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾ ਕੇ ਜੀਟ ਦਾ ਅਵਸਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਤਾਲਿਮ (ਐਮ. ਏ. ਬੀ. ਐਡ.) ਹਾਸਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ।

ਮਾਮੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਰਹਿਰੀਕ ਨਾਲ ਸੁਝੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪੰਡੀ ਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੋ ਪੰਡੀ ਨੂੰ ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਉਹ ਹੈ ਉਹਦਾ ਜਨਮ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁੱਤਰ-ਦਾਤਾ ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹਿੰਮਰ ਪੁਰੀਏ ਦੇ ਆਬੀਰ-ਬਚਨ ਦੁਆਰਾ ਹੋਣਾ।

1955-56 ਦੀ ਬਾਰ ਹੈ ਇਕੋਰਾ ਮਾਮਾ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁੀ ਸਤਿਕਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਪੰਜਗਰਾਈਆਂ ਵਿਖ ਦਰਬਨ ਦੇਣ ਹਿਤ ਚੰਗੇ ਕਵੀਆਂ (ਸੰਗਰੂਰ) ਵਿਖੇ ਇਸਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਦਰਬਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਤਿਕਾਰ

ਜੀ ਬੁੱਲੀਵਾਲ (ਸਿੰਗਰੂਰ) ਚਲੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਹੀ 22-23 ਸਾਲ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਕੱਤਰੂ ਪੰਡੀ ਦੇ ਕੋਨਾ ਵਿਚ ਨਾਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਫੂਕ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਿਸੇ ਮਠਿਆਦਾ ਦੇ ਬੰਧਨ ਦੀ ਬਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। 'ਪੰਡੀ' ਬਾਅਦ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਕਿਸੇ ਐਸੇ ਸੂਖਮ ਸੂਤਰ ਨਾਲ ਬੱਝਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸਕਾਨਾਂ, ਅਨਖੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਦੇਕਾਯਾਰਤਾ ਦੀਆਂ ਕਈ ਬਹਾਣੀਆਂ ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਹਨ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਪੰਡੀ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਸਹਿਜ ਸੁਖ ਬਖਸ਼ ਨਾਸਵਾਨ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪਰ ਫੇਰ, ਜਾਂ-ਨਖੋਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ, "ਅਨਬੋਲਤ ਮੇਰੀ ਬਿਰਥਾ ਜਾਨੀ, ਅਪਣਾ ਨਾਮ ਜਪਾਇਆ" ਵਾਲੀ ਭੱਲ ਕਰ ਵਿਖਾਈ। ਇਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਪ੍ਰਤਪ ਅਪ੍ਰਤਪ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਜਾਣੀਜਾਣ ਨੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਪਰਤਾਂ 'ਚੋਂ ਉੱਠੀ ਜਗਿਆਸਾ ਪਥਤ ਲਈ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਬਮੰਦਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਖਿੱਚਾਂ ਪਾਈਆਂ।

'ਪੰਡੀ' ਪਰਵਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਖਾਣਾ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਬੱਲ ਵਹਿ ਜਾਂਦਾ ਜੇਕਰ ਮਿਹਰਬਾਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਨਚਰੇ ਕਰਮ ਨਾ ਹੁੰਦੀ।

ਸ੍ਰ: ਰਾਮਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ—ਨੰਦ ਕੋਰ ਦੇ ਇਸ ਨਾਲ ਨੇ ਸਵਾ ਹੀ ਸਵਾਧਾਰਣ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 'ਪੰਡੀ' ਕਥਨੀ ਅਤੇ ਕਥਨੀ ਦਾ ਕਵੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਅੰਤਰੀਵ ਸੁੱਚੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਉਸਨੇ ਗਹਿਰੇ ਘੁਟ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਹ ਉਹਦੇ ਅੱਖਰ ਅੱਖਰ ਵਿਚ ਭਲਕਦਾ ਹੈ। 'ਪੰਡੀ' ਨੇ ਸੰਜਮ, ਬਾਲੀਨਡਾ, ਸੁਹਜ, ਸੰਕੀਰ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪ ਨੂੰ ਜਿਸ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਬਿਅਰਾਂ ਵਿਚ ਭੁੱਜੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਹਰੇਕ ਪਾਠਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਲਵੇਗਾ। ਸ਼ਰਤ ਬੇਅਲ ਇਕ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਪਿਆਨ ਅਤੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਕਵੀ ਦੇ ਭਾਵਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਡਾ: ਅਮਰ ਕੰਮਲ ਨੇ ਪੰਡੀ ਨੂੰ ਚਕਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਿੰਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਇਥੋਂ 'ਅਭ ਕਈ' ਵ੍ਰਥ ਹੈ ਭੇਂ ਮਹੀਨੇ ਵਾ ਸਮਾਂ ਲਗਣਾ। ਭੱਲ ਵੀ ਐਸੀ ਹੀ ਸੀ। ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਢਿੱਕੇ ਬਿਅਰ ਵਿਚ ਰੁਖਮਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ : ਸ਼ਿਅਰ ਵੇਖੋ—

ਆਇਆ ਜੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤਾਂ ਖੰਊ ਡਾਹੀਏ ਧੀ ?
ਪੇਰਾਂ 'ਚੋਂ ਉਸ ਦੇ ਜਾਵੇਗਾ ਸੱਕਲ ਉਤਾਰਿਆ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਡੜਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਬਿਅਰ :—

ਉਸ ਦੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਮੁਸਕਾਨਾਂ ਦਾ ਜਦ ਵੀ ਚੋਰਾ ਆ ਜਾਵੇ,
ਇਉਂ ਲਕਦਾ ਹੈ ਜੀਕਟ ਮੇਰੇ ਤੁਰਦਾ ਰਿਰਦਾ ਜਾਵਾਂ ਠਾਲ।

ਆਸ਼ਾਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਫੁੱਟਦਾ ਇਹ ਬਿਅਰ :—

ਜੀਵਨ ਜਲ ਪਰਵਾਹ ਦੇ ਵਾਗੂੰ ਹੋਰ ਨਿਬੰਤਰ ਕੁਤਦਾ ਦੇ,
ਮੋਰ ਵਿਚਾਰੀ ਆਖਣ ਲਗੀ, ਇਹ ਨਾ ਮੈਥੋਂ ਮਰਦਾ ਹੈ।

ਬਿਆਰਾਂ ਵਿਚ ਸੱਚ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਉਤ ਪੌਤ ਹੈ :—

ਸੱਚ ਤਮੇਸ਼ਾ ਤਣਿਆ ਹੈ,
ਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ ਫੁਨਾਰ ਦੇ ਪੈਰ।
ਸੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਥ ਰਿਹਾ,
ਪੁਜਣ ਯੋਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ।

ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਰਾਮਾਤ ਉਸ ਅਨੰਦੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਥਾਰੇ ਨਾ 'ਪੰਡੀ' ਨੇ
ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਡਿਆਦਤੀ ਕਰਕੇ ਉਹ
ਪਰਦਾ ਖਿਸਕਾਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹਲੇ ਉਹਦਾ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸਰੋਤ ਹਿਲੋਰੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਉਹਨੇ ਹਰੀਕਤ ਇਸ ਰੂਪੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ :—

ਕੀ ਹਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਹਿ ਸਕੀਏ,
ਜੋ ਮੱਟਾ ਦੇ ਮੱਟ ਪੀ ਜਾਂਦੇ।
ਸਾਡੇ ਰੂਹ ਤਾਂ ਐਨੀ ਖੀਰੀ ਏ,
ਕੌਂ ਨੜਰਾਂ ਥੀਂ ਨਹਿਆ ਜਾਂਦੇ।

ਭੀਜੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮੁਝ੍ਹੇ ਦੀ ਥੁੱਖ' ਦਾ ਸਮਰਪਿਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਕਵੀ ਦੀ ਬਣਵਾਲ
ਆਤਮਾ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਹੋਏ : ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ : ਆਪਣੀਆਂ ਪੁੱਤਾਂ ਵਰਗੀਆਂ
ਧੀਆਂ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਅਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਦੇ ਨਾਂ। ਇਹ ਫੰਨਾਦ ਵਰਗੇ ਸੁੱਚੇ ਆਦਮੀ ਵੀ
ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਨਾਇਨਸਾਡੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਫ਼
ਬੰਦਾ ਦਿਨਾ ਘਰ ਕਰ ਸਾਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇਹ ਟੌਰਰ ਬਣਿਆ ਵੀਹ
ਪੜ੍ਹੇ ਉਥੇ ਹੀ ਇਥੇ ਕੱਢ ਲਿਆ ਜਿਥੇ ਕੁਲਸਨ ਵਿਰੋਂ ਕੁਲਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਚਿਰੰਜੀਵ ਰਹੇ ਸਾਡਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੱਖ 'ਪੰਡੀ'।

* * *

ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚਰਨ ਭੇਟ' ਵਿੱਚੋਂ :

ਦੋਸ, ਕੌਮ ਦੇ ਵਾਸਤੇ, ਵਾਰ ਕਦੇ ਜੋ ਜਾਨ।
ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਖ ਦੀ, ਹੋ ਰਹੀ ਉੱਖੀ ਬਾਨ।
ਉਹ ਤਾਂ ਆਉਂਦੇ ਰੱਬ ਤੋਂ, ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਵਰਦਾਨ।
ਸੀਤ ਉਥਾਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਦੇ ਜਾਦੀਏ ਬਲੀਦਾਨ।

... ..

ਜਦ ਤੋਂ 'ਪੰਡੀ' ਉਸ ਮੌਜ਼ੇ, ਆਖਿਆ ਹੈ ਆਪਣਾ,
ਕਪਟ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦਾ ਲਾਲੇ ਲਾਟ ਬਣ ਕੇ ਜਲ ਗਿਆ।

... ..

ਤੇਰਾ, ਤੇਰਾ, ਬਹਿ ਕੇ, ਤੇਰਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ,
ਤੇਰਾ ਤੇਰਾ ਕਹਿ ਕੇ, ਸਿਦਕ ਜਵਾ ਹੁੰਦੇ।

... ..

ਕਦ ਮਿਲੇਗੀ ਚਲਣ-ਫੈਹ ਇਸ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰ ?
ਬੈਠ ਹੀ ਵਿਧਵਾ ਦਿਲੇ ਦਾ ਪੈਰਦਾ ।

... ..

ਰਾਜ ਤਾਂ ਲਕੜੀ ਨਾਲ ਹੈ, ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਉਧਾਰ ।
ਜੇਕਰ ਭੈਰ ਨਾ ਮਾਰੀਏ, ਫੱਤੀਏ ਨਾ ਫੁੰਕਾਰ ।

... ..

ਸੁਣਾਈ ਦੇਲੇ ਪਏ ਕੁਲੇਖ, ਜਿਉਂ ਉਸ ਦਾ ਭਲਕਾਰਾ,
ਦੀਦ ਜਿਦ੍ਹੇ ਲਈ ਹਰ ਇਕ ਹੋਵਾ, ਲੱਖ ਲੱਖ ਕਰਦਾ ਸਜਦਾ !

... ..

ਕਦ ਭੱਲ ਬੋਈ ਜੁਲਮ ਸਹਾਰੇ, ਕਦ ਭੱਲ ਬੋਈ ਧੱਕੇ-ਥਾਹੀਆ ?
ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਤ ਹੱਖਣ ਖਾਤਰ, ਸੁਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰਨਾ ਪੈਂਦਾ !

... ..

ਕੁਇਆਂ ਦਾ ਰੋਹ ਵੇਖ ਕੇ, ਭੁੱਖਾਂ ਵੀ ਬਰਮਾਣ,
ਮਹਿਮਾ ਬੋਝੀ ਤਾ ਰਹੇ, ਅੱਜ ਧਰਤੀ ਅਸਮਾਨ ।

... ..

ਇਹ ਵੈਸੀ ਮੁਸਕਾਨ ਪਾਭਬਾਹ ?
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਪਾਭਬਾਹ !
ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾ ਮਨ ਖਾਖੀ ਜਾਵੇ,
ਹੈ ਜਾਵਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਪਾਭਬਾਹ ।

... ..

ਬਿਛੜੇ ਹੋਏ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ, ਲੱਭ ਲਭ ਕੇ ਕਲ੍ਹ ਨਾਏ ਹੋ ।
ਬੰਮਲ ਜਿਥੇ ਵਿਕਰ ਬਥੇਰੇ, ਜੰਗ ਦਾ ਧੰਡ ਉਠਾਏ ਹੋ ।
'ਪੰਡੀ' ਜਦ ਵੀ ਦਰਬਨ ਬੀਤੇ, ਕਹਿ 'ਕਰਤਾਰ' ਬੁਨਾਏ ਹੋ ।

... ..

ਕਿੰਨੀ ਸਾਦਗੀ, ਕਿੰਨੀ ਸਚਤਾ, ਕਿੰਨੀ ਜੁਬੇਬ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਮੁਝਸੂਬਤੀ,
ਬਾਹ ਬਟਾਰ !

—ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵਵੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ

ਇਹ ਕੈਸੀ ਮੁਸਕਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ?
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਭਰਮਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ !

ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾ ਮਨ ਅਖੀ ਜਾਵੇ,
“ਹੈ ਜਾਵਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ !”

ਹਰ ਪਲ ਧੜਕਣ ਅੰਦਰ ਵੱਸੇ,
ਇਹੋ ਨੈ ਅਰਮਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ।

ਧੜਕਣ ਸਰਸਮ ਵਰਗੀ ਹੋਵੇ,
ਐਸੀ ਮਾਠੇ ਭਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ।

ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਿਹਰ ਦੀ ਹੋਵੇ,
ਪਾ ਜਾਵੇ ਹੋ ਜਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ।

ਝੱਲੀ ਉਸ ਦੀ ਝਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
ਜਿੱਧਰ ਝਰੇ ਪਿਆਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ।

ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਜਰਨ ਦੀ ਮਾਰਚ,
ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹੋਰਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ।

“ਅਮਨਾ ਅੰਦਰ ਹੈ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ”,
ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਖੇਲਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ।

ਜਿਸ 'ਤੇ ਹੋਥ ਮਿਹਰ ਦਾ ਰੁਖੋ',
ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਕੁਟਵਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ।

ਸੁੱਚ, ਸੰਜਮ, ਤੇ ਭਜਨ ਬੇਦਗੀ,
ਉਪਾ ਕਰੇ ਜਹਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ।

'ਖੰਗੀ' ਮੱਤ ਅਸਾਡੀ ਥੰਗੀ,
ਸਿਫਤ ਕਰਨ ਵਿਦਵਾਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ।

ਫੇਰ ਉਸ ਦਾ ਕੰਦਲ ਮੁਖੜਾ, ਮੁਲਕਰਾ ਕੈ ਝਲ ਗਿਆ।
ਜਹਿ ਕਈ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜੋ ਵੀ ਬਹਿ ਕੇ ਗੱਲ ਗਿਆ।

ਇਹ ਕੰਈ ਜਾਦੂਗਰੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੰਈ ਹੈ ਬਰਾਮਾੜ,
ਮੇਮਨ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਦੀਦ ਸਾਢੇ, ਮੇਮ ਵਾਂਗੂੰ ਢਲ ਗਿਆ।

ਉਸ ਦੇ ਢਰਨਾ 'ਤੇ, ਜੋਝੇ ਸੀਸ, ਵੁਧਦੇ ਕੋਖ ਲੈ,
ਪਿਆਰ ਦੀ ਵਲਕਟ 'ਚ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਸਤਰਾ ਵੀ ਢਲ ਗਿਆ।

ਜਦ ਵੀ ਕੰਈ ਡਿਥਰ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਘੇਰਦੈ,
ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਦੇ ਸਦਰੇ, ਡਿਥਰ ਮੇਰਾ ਟਲ ਗਿਆ।

ਜਦ ਤੈਂ 'ਪੰਡੀ' ਉਸ ਮੇਨੂੰ, ਆਖਿਆ ਹੈ 'ਆਪਣਾ',
ਭਾਪਣ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦਾ ਸਾਰੀ ਲਾਟ ਘਟ ਕੇ ਜਲ ਗਿਆ।

ਕਚਲ ਸਤਿਨਾਮੁ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਪਿਆਰ ਤਿਰੇ ਦਾ ਤਿਕਰ ਕੀ ਥਾ ਪੁਰ ਥਾ ਹੁੰਦੈ ।
ਮੰਦਰ, ਮਸਜਦ ਘੰਦਰ, ਦਿਰ ਸਰਾ ਹੁੰਦੈ ।

ਪਿਆਰ ਤਿਰੇ ਦੀ ਭੰਝਾ, ਸਰ ਨੂੰ ਭਾਰ ਰਹੀ,
ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਕੀ, ਬੱਟ ਚਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦੈ ।

ਮੋਹਰ ਤਿਰੀ ਦੀਆਂ ਕੱਠਾਂ, ਲੱਭੀਂ ਕਰਦੇ ਨੇ,
ਜਿਸ ਵੱਲ ਨਚਰਾ ਚੋਕਟ, ਪਾਪ ਚਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦੈ ।

ਮਿੱਠੜੇ ਵੱਲ ਬਰਾਬਟ, ਰੁਖੁਦੀ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ,
ਮਨ ਦਾ ਵੇਗ ਤਾਂ ਯੀਸਾ, ਜਿਥੇ ਭਨਾ ਹੁੰਦੈ ।

ਡੇਰਾ, ਡੇਰਾ, ਬਹਿ ਕੀ, ਡੇਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ,
ਡੇਰਾ ਡੇਰਾ ਬਹਿ ਕੀ, ਸਿਦਕ ਜਵਾ ਹੁੰਦੈ ।

ਮੁਸਕਾਨਾਂ ਦੇ ਜਾਦੂ, ਵਿਚ ਜੋ ਬਰਫਤ ਹੈ,
'ਪੰਡੀ' ਚੁੱਥਾ ਭੇਦ, ਜੋ ਠਹੀਂ ਸੁਟਾ ਹੁੰਦੈ ।

ਕੁਜਲ

ਜਦ ਵੀ ਉਸ ਦੇ, ਦਰਸ ਨੂੰ, ਮਨ ਲੰਘਦਾ ।
ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ, ਫੇਰ ਨਾ, ਮਨ ਜੋਰਦਾ ।

ਪਿਆਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ, ਇਹ ਦਸਤੂਰ ਹੈ,
ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਿਚ, ਕੰਮ ਕੀ, ਸੰਬੰਧ ਦਾ ।

ਇਕ ਨਹਿਰ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ,
ਮੈਂ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ, ਕਦੀ ਵੀ ਰੋਕਦਾ ।

ਹਿਜਰ ਦੀ ਝੱਠੀ, ਡਾਕੀ ਜਾ ਰਿਹਾ,
ਜਿੰਦ ਦਾ ਬਾਝਟ, ਹਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਰੋਕਦਾ ।

ਕਦ ਮਿਲੇਗੀ, ਚਰਨ-ਭੋਰ, ਇਸ ਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰ ?
ਰੋਹ ਹੀ ਵਿਹੜਾ ਦਿਲੇ ਦਾ ਪੋਰਦਾ ।

ਉਸ ਜੋ ਆਖੀ, ਦਿਲਾਜੀ ਬਾਰ ਹੈ,
ਕੋਟ ਹੈ, 'ਪੰਡੀ' ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਯੋਖਦਾ ?

ਗੋਜਲ ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸੁਰਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ।
ਵੱਲਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਮੁਸਕਾਂਦੇ ਹੋ ।

ਮਿੱਠੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਭੱਲਾਂ ਬਰਫੀ,
ਢੰਬਲ ਮਨ ਨੂੰ ਭਰਦੇ ਹੋ ।

ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ ਖਾਸ ਪਰਿਵਾਰ,
ਰੂਹ ਦੀ ਭੱਲ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ।

ਮਨ ਦਾ ਭਲਾ ਕਾਕੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ,
ਐਸੀ ਨਜ਼ਰ ਉਠਾਏ ਹੋ ।

ਭਾਵਲ ਹੋਈ ਜਿੰਦ ਨਿੰਦਰਾਈ,
ਗਮਰਾਂ ਠਾਲ ਜਕਾਂਦੇ ਹੋ ।

ਜਕਤ ਜਲੰਢੀ ਅੰਦਰ ਰੱਕਾਂ,
ਨਾਮ ਦਾ ਮੀਂਹ ਦਰਸਾਂਦੇ ਹੋ ।

ਫੁੱਲੀ ਝਟਕੀ ਖੁਨੀਆਂ ਰਾਈਂ,
ਸਿੱਧਾ ਰਾਹ ਦਰਸਾਂਦੇ ਹੋ ।

ਦਿਫੜੇ ਹੋਏ ਆਪਣਿਆਂ ਰਾਈਂ,
ਲੱਭ ਲੱਭ ਕੇ ਗਏ ਠਾਏ ਹੋ ।

ਕੋਮਲ ਨਿੰਬੂ ਡਿਕਰ ਖਬੇਰੇ,
ਜੱਗ ਦਾ ਥੱਡ ਉਠਾਂਦੇ ਹੋ :

‘ਖੰਡੀ’ ਜਦ ਵੀ ਦਲਬਨ ਭੀਰੇ,
ਭਰਿ ‘ਕਰਤਾਰ’ ਸੁਝਾਂਦੇ ਹੋ ।

ਗੀਤ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਰਬਾਹ ਜੀ

ਮੰਨ੍ਹੇ—

ਬੰਨ ਬੇ ਛੱਡਿਆ ਦੀ, ਲਾਲ;
ਦੇਸ ਲਲਾਰੀ ਨੇ !

ਬੀਰੀ ਦੇ ਬੰਨੀ ਕਮਾਲ,
ਦੇਸ ਲਲਾਰੀ ਨੇ !!

ਜਿੰਦ ਮੇਰੀ ਦੀਆ, ਬੰਨੀਆਂ ਵਧ ਹੈ,
ਬੀਰੀ ਦੀ ਮੁਖ ਨਿਹਾਲ !...

ਗੁੱਝੀ ਕਮਰ ਵੀ, ਸਮਝਾਈ ਦੇ,
ਸਮਝ ਹੈ, ਅਪਣਾ ਬਾਲ !...

ਨੰਟ ਨਿਥੇ, ਪਿਆਰਾਂ ਦੇ ਨੱਮੇ,
ਸੁਰਤ, ਬਥਰ ਦੇ ਨਾਲ !...

ਇਸ ਦੀਆ, ਮਿੱਠੀਆਂ ਮੁਸਕਾਨਾਂ ਚਾ,
ਬੰਨਿਆ ਨਾ ਜਾਏ, ਜਮਾਲ !...

ਬੱਲ ਜਿਵੇਂ, ਬੰਦੀ ਮਾਖਿਉਂ ਮਿੱਠੇ,
ਸਹਿਜ ਧੁਨੀ, ਸੁਰ ਭਾਵ !...

ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ, ਮਿਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਠਕਰਾਂ,
ਨਦਰੀਂ ਠਦਰ ਨਿਹਾਲ !...

ਮਾਨੁੱਖਤਾ ਦਾ, ਮਹਿਰਮ ਤੋਂ ਕੇ,
ਬਖਸ਼ਿਸ਼, ਖਿਆ, ਖਿਆਲ ।...

ਇਹ ਅਮਨਾਂ ਦਾ, ਬਣਜਾਰਾ ਹੈ,
ਬਣੇ ਅਮਨ ਦੀ ਭਾਲ ।

ਇਹ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ, ਲੋਕ ਪਿਆ ਵੰਡੇ,
'ਨਾਮ' ਦਾ ਦੌਰਾ ਥਾਲ ।...

'ਪੰਡੀ' ਖਾਮਰ, ਸਾਲ ਕਿਆ ਹੈ,
ਮੁਬਰਕ ਬੜਾ ਸਵਾਲ ।...

ਗੀਤ ਸੁਆਗਤ ਦਾ

ਅਰ ਆਏ ਸਤਿਗੁਰ ਆਪਣੇ ਦਾ,
ਮੈਂ ਦਿਲੋਂ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ !!

... ..
... ..

ਮੇਰੇ ਵਾਰ ਦੁਹਰੇ ਦੇ, ਕੋਈ ਅੰਕ ਅੰਕ ਨਹਿਆ ਲਏ ਨੇ ।
ਉਹ ਨੂਰੀ, ਆਪਣੇ ਮੁਖੜੇ ਨੂੰ, ਕੰਧ ਫਰਾ ਸਿੱਧਾ ਮੁਸਕਾ ਲਏ ਨੇ ।
ਪਾਥ ਪਵਿੱਤਰ ਨਦਰਾਂ ਥੀਂ, ਕੋਈ ਬਾਭ ਯਜਾਨੂੰ ਪਾ ਲਏ ਨੇ ।
ਇਸ ਢਿਲ ਮੇਰੇ ਦੇ ਅੰਬਰ 'ਭੇ, ਜਿਉਂ' ਬੰਦਲ ਥਣ ਦੇ ਭਾ ਗਏ ਨੇ ।
ਉਹ ਦੀਪਕ ਮੇਰੀਆਂ ਗੋਰਾਂ ਦਾ,
ਮੈਂ ਵਾਕ ਪੜ੍ਹੇ ਸਭਾਦਾ ਹਾਂ !!...

ਦੁਨੀਆਂ ਤਾਂ ਭਾਬੇਂ ਲੱਖ ਵੱਸਦੀ, ਸਾਨੂੰ ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਬਹਾਰਾਂ ਨੇ ।
ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਭਾਬੇਂ ਕੁਲਥਨ ਵਿਚ, ਕਲੀਆਂ ਦੀ ਲੱਗਦੀਆਂ ਖਾਰਾਂ ਨੇ ।
ਕੀ ਮਸਜਦ ਵਾਲਾ ਸਲਾ ਸਕੇ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਰਬਾਰਾਂ ਨੇ ।
ਇਹ ਪ੍ਰੀਤ ਅਕੀਮੀ ਧਰਮਣ ਹੈ, ਇਕ ਛੱਡਿਆ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੇ ।
ਉਹ ਮਹਿਰਮ ਮੇਰੇ ਦਰਦਾਂ ਦਾ,
ਦਿਲ ਉਸ ਦੀ ਭੇਟਾ ਧਰਦਾ ਹਾਂ !!....

ਕਾਬਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਪਿਆਰੀ ਤਾਂ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਪੂਰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ।
ਪਰ ਖਿੜ ਕੇ ਹੱਸਦੇ ਕੁੱਲਾਂ ਨੂੰ, ਸਾਫ਼ਨ ਲਈ ਬਤਾ ਚਮਾਨਾ ਹੈ ।
ਅਸੀਂ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਉਸ ਦੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ, ਢੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਇਕ ਬਹਾਨਾ ਹੈ ।
ਅਸੀਂ ਸੋਚਾਂ ਉਸ ਵੱਲ ਠਾ ਲਈਆਂ, ਹੁਣ ਮਿਲਿਆ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ ।
ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਮਿਹਣੇ ਨੂੰ,
ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜਰਦਾ ਹਾਂ !!...

ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਮਹਿਫਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ।
 ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਦੇ ਲੋਰ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣੇ, ਜਿਸ ਭਹਿਰ ਇਸ ਦੀ ਮਾਣੀ ਹੈ।
 ਕੁਝ ਹਾਲ ਅਸਾਂ ਦਾ ਪੁੱਛ ਉਨ੍ਹਾਂ, ਕੋਈ ਭੱਠ ਦਿਲੇ ਦੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।
 ਮੈਂ ਸਮਝਾਂ ਜੀਵਨ ਸਦਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਗੁੱਝੀ ਰਸ ਘਣਾਣੀ ਹੈ।

ਦਿਲ 'ਪੰਡੀ' ਪਿਆਰਾ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ,
 ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਦਾ ਹਾਂ !!
 ਘਰ ਆਏ ਸਤਿਗੁਰ ਆਪਣੇ ਦਾ,
 ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ !!

ਵਾਹ ! ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਵਾਹ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਤੇਰੇ ਚੰਸ ਨਿਆਰੇ ।
ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਉਠਾਈ,
ਝਰ ਚਿੱਤੇ ਉਤਿਆਰੇ ।

1. ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਹੀ ਤੈਨੂੰ ਸਾਹਿਬੰ,
ਘੋਟ ਕਈਆਂ ਸਖਤਾਈਆਂ ।
ਦੁਲਮ ਕਰੋਂਦੇ ਹਾਕਮ ਨੇ ਵੀ,
ਧਾਰ ਲਈਆਂ ਨਕਾਵੀਆਂ ।
ਬਦਾਸ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾਲ ਹਾਈਆਂ,
ਢੰਗੀ ਸਮੇਂ ਕੁਝਾਰੇ ।...

2. ਅੱਖਰ ਘਸੂਆਂ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ,
ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰੇ ।
ਮਾਰ ਪਠਾਕੀ ਕਰੋਂ ਸਵਾਰੀ,
ਬਲ ਤੋਂ ਮੂਲ ਨਾ ਹਾਰੇ ।
ਮਾਰ ਖੋਰੇ ਵੀ ਬਾਪੀ ਦੇ ਕੇ,
ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਕ ਸੰਦਾਰੇ ।...

3. ਕਉਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮੋਹ ਅਟੰਕਾ,
ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰਾਰਨ ।
ਫਿੰਨੀ ਖਿੱਚ ਮੁਹੱਬਤ ਵਾਲੀ,
ਰੁੱਝ ਬਿਠ ਮੂਲ ਨਾ ਮਾਰਨ ।
ਸੋਹਣੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਪਾਲ ਪਾਲ ਕੇ,
ਕੀਤੇ ਵਾਰੇ ਨਿਆਰੇ ।...

4. ਗੁਰ ਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਚੁੰਮੇਦਾਰੀਆਂ,
ਭੱਟ ਕੇ ਖੂਬ ਨਿਭਾਈਆਂ ।
ਬਨੀ ਤਪੱਸਿਆ ਸਿਦਕੀ ਵਾਂਗੂੰ,
ਬੰਨੀਆਂ ਸਭ ਕਠਨਾਈਆਂ ।
ਐਪਰ ਨਿੰਤਰ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰੇ,
ਬਰਨ ਪਏ ਆ ਸਾਚੇ ।...
5. 'ਪੰਤਰ' ਵਰਗੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ,
ਹੱਥੀਂ ਆਪ ਸਜਾਇਆ ।
ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ,
ਸੋਹਣਾ ਬੋਲ ਸਮਝਾਇਆ ।
ਕਿੰਦਿਆ ਦੇ ਦਿਸ 'ਮਾਰਗੇਤ' ਹੋਂ,
ਨਾਵੂ ਖਾਂ ਵੀ ਹਾਰੇ ।...
6. 'ਕਬੀ', ਕਵੀਸ਼ਰ, ਜੰਘੇਦਾਰ ਜੀ,
ਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਏ ।
ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਹਰ ਪਲ ਹਰ ਥਿਨ,
ਸ਼ਬਦ ਸਸੀਲੇ ਬਾਏ ।
ਆਸਾ-ਪੁਰਖ ਵਾਰ ਆਸਾ ਦੀ,
ਜੈਸ 'ਚ ਲਾਉਂਦੇ ਵਾਰੇ ।...
7. ਨਾਮ ਤੋਰੇ ਦੇ ਮਸਤਾਨੇ ਤਾਂ,
ਮਸਤ ਹੋ ਮਾਰਨ ਕੂਕਾਂ ।
ਦਿਹ ਕੂਕਾਂ ਦਾ ਭੇਧ ਉਹ ਜਾਨਣ,
ਜੋ ਬਿਰਹੀਂ ਦੀਆਂ ਕੂਕਾਂ ।
ਵਿਚ ਦੀਵਾਨਾਂ ਨੱਚ ਨੱਚ ਉੱਠਦੇ,
ਹੈਨ 'ਪਰਤਾਪ' ਪੁਕਾਰੇ ।...
8. ਹਵਨ, ਵਰਨੀਆਂ, ਸੁੱਚ ਸੀਧ ਦਾ,
ਵੱਕਦਾ ਜੋ ਪਰਚਾਰ ਹੈ ।
ਬਜਠ, ਬੇਦਗੀ, ਬਥਣ-ਬੀਰਠਠ,
ਹੱਥੀਂ ਵੇਕ ਉਮਾਹ ਹੈ ।
ਦੇਸ ਫਿਆਨਕ ਜੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ,
ਸਤਿਗੁਰ ਜਿਹੇ ਨਿਭਾਰੇ ।...

9. ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਆ,
ਫਰਦੇ, ਵੈਦ ਅਣੇਖਾ ।
ਜਿਸ ਵੀ ਦਾਰੂ ਲਿਆ ਹਿਸ ਤੋਂ,
ਕਦੇ ਨਾ ਖਾਢੇ ਹੋਖਾ ।
ਮਨੋ ਲੋਭ ਨੂੰ, ਨਾ ਦੀ ਮਨੋ,
ਦੇਵੇ ਉਸ ਨੇ ਤਾਰੇ ।...
10. ਛੱਪਰਾਂ ਨੂੰ ਆ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ,
ਦੇਖ ਦੇ ਲੀਡਰ ਭਾਰੀ ।
ਪਰ ਮਰਿਆਦਾ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ,
ਕੀਤੀ ਕੋਲ ਬਰਾਬੀ ।
ਲੀਡਰ ਲੋਕਾਂ ਵਾਇਦੇ ਬਰਬੇ,
ਭਾਵੇਂ ਆਪ ਗਿਨਾਰੇ ।...
11. ਫਾਨਫਰੀਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਿਮੇਡਨ,
ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਬਰਵਾਏ ।
ਇੱਥੇ ਦੂਜੇ ਸੇਕ ਮਿਲ ਕੇ ਬੈਠੇ,
ਨਿਬਟੇ ਬਰ ਵਿਖਲਾਏ ।
ਖੰਡਨ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਛੱਡੇ,
ਮੰਡਨ ਬਖਸ਼ ਉਢਾਰੇ ।...
12. ਸੈਨ ਸੰਰਾਲੀ ਵਰ੍ਹਦੀ ਅੱਗ 'ਚ,
ਇੱਠਾ ਘਰ ਘਰ ਹੋਭਾ ।
ਆਪਣਾ ਆਪ ਬਚਾ ਕੇ ਦੇਧਰ,
ਆ ਜਾਵੇਂ ਕੇ ਲੋਭਾ ।
ਸੱਚ ਹੋਇਆ ਜੋ ਕਿਹਾ ਉਜੱਡਰ,
ਬਚਣਾ ਨਾਲ ਉਢਾਰੇ ।...
13. ਬੈਜਰ ਪਈ ਚਮੀਨ ਖਰੀਦੀ,
ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਾਈ ।
ਬੱਡਾ ਸਿਹ ਉਪਕਾਰ ਕਮਾਇਆ,
ਐਲੋਕਾਰ—ਸੱਚਾਈ ।
ਕਲੀ ਲਹੀਲੀ ਦੂਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ,
ਬਣੇ ਅਮੀਰ ਬਿਚਾਰੇ ।...

14. ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਲ,
ਅਸਲੋਂ ਆਪ ਬੋਲਦੀ ।
ਇਸ ਬੋਲੀ ਦੀ ਆਰਤ ਭੱਟ ਕੇ,
ਜਿੰਦਗੀ ਖੋਲ ਖੁਮਾਈ ।
'ਸਤਿਨਾਮ' ਲਾਏ ਇਸ ਬੋਲੀ ਨੇ,
ਐਥੇ ਸਮੇਂ ਕੁਦਾਰੇ ।...
15. ਦੇਸ ਆਗਾਦ ਭਰਾਟ ਦੀ ਆਰਤ,
ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਇਆ ।
ਕੁਰ ਪਰਵਾਹ ਨੂੰ, ਕੁੰਮਲਾਇਆ ਥੇ,
ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਠਪਾਇਆ ।
ਦੇਸ ਦੀ ਆਰਤ ਬਿਨਾ ਭਰਾਹ ਭੈਂ,
ਸੱਭੇ ਦੁੱਖ ਸਹਾਰੇ ।...
16. ਉਹ ਭਗਤ ਹੋ ਸੁਰਮਿਲਾਂ ਨੂੰ,
ਭਿੰਨੀ ਸਚਨ ਬੁਝੰਗੀ ।
ਇਹ ਸਨ ਇਲ ਕੁਰਦੇ ਦੀਆਂ ਭੱਲਾਂ,
ਵੱਡੀ ਬਡੀ ਢਲੇਰੀ ।
ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਵਿਚ,
ਬੋਲ ਧਰੇ ਅੰਕਿਆਰੇ ।...
17. ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਰੇਮਾਂ ਕਦਰਾਂ,
ਭਰੇ 'ਜਿਹਾਡ' ਬੁਝੰਗੇ ।
'ਆਲਮ', ਵਾਜ਼ਲ, ਵੁਟੀ, ਬਿਆਲੀ,
ਜੋ ਸੰਗੀ ਸਨ ਰੇਰੇ ।
'ਸਨਖੰਡਰਾਂ' ਤੇ 'ਬੰਧਨਵਰਤੀ',
ਸੱਭੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰੇ ।...
18. ਸਾਹੂ, ਸੈਤ, ਡਕੀਰ, ਚੀਚਾਕੇ,
ਸਭ ਬਚਨਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ।
ਰੋਹੀ ਸੰਫਤ ਮਾਟ ਕੇ ਹੋਏ,
ਪਾਜ ਪਵਿੱਰਚ ਸੂਰੇ ।
'ਪੂਰਨ' ਉਮਰ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਗਏ,
ਬੇਦਗੀ ਦੇ ਦਣਜਾਰੇ ।...

19. ਜੋ ਰਾਹਿਆ, ਉਹ ਓਵੇਂ ਹੋਇਆ,
ਮੋਇਆ ਦੀ ਜੀਅ ਜਾਏ ।
ਓਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਕੋਠਿਆਂ ਕੀਤੀ,
ਜੀਕਣ ਬੰਦੀ ਪਿਆਏ ।
ਰੇਰੇ ਕੋਠਿਆਂ ਕੋਠਿਆਂ ਅੱਗੇ,
ਸਿਜਦੇ ਕਰਨ ਬੁਝਾਰੇ ।...
20. ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤਰ,
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੇਠ ਬਣਾਇਆ ।
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੋਧੀ ਕਿਸੇ ਚਾਕੀ,
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਾਇਆ ।
ਜੋ ਆਇਆ, ਸਭ ਨੂੰ ਕਲ ਛਾਇਆ,
ਵਿਰ ਵੀ ਰਹੇ ਬਿਨਾਰੇ ।...
21. ਏਲ ਬਢੇਈਂ ਹੋਲੇ ਕੀਤੇ,
ਡਾਬੀਆਂ ਸੰਕੜਾਂ ਜਾ ਕੇ ।
ਭਜਨ ਕਰੇ, ਵਿਚਕਾਰਨ ਕਰੇ,
ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਬਿਰਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ।
ਵਿਸ ਜੰਗ ਅੰਦਰ, ਉਸ ਜੰਗ ਅੰਦਰ,
ਕਵੇ ਨਾ ਪੇਟ ਖਸਾਰੇ ।...
22. ਕਿਤੇ ਅਵੇਠਾਨੀ, ਕਿਤੇ ਸੰਮੇਲਨ,
ਨਾਮ ਕਿਤੇ ਦੀਆਂ ਫੁੰਜਾਂ ।
ਪਰ ਮਸਰਾਏ ਹੋਣ ਵੇਰਾਗੀ,
ਬੁਲਲਾਵਣ ਜਿਉਂ ਫੁੰਜਾਂ ।
ਧੰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਜੀ ਏਭ ਪਰਤਾਪੀ,
ਕੀਜਈ ਹੋਣ ਜੋਗਾਰੇ ।...
23. ਗੁਰੂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ਪਿਤਾ, ਵਿਸੇਗੀ,
ਮਾਰਾ 'ਜੀਵਨ' ਢਾਡੀ ।
ਮਹਿਲ 'ਭੂਪਿੰਦਰ' ਪੰਥ ਪਰਾਚੁਣੀ,
ਵਿੰਡਰ ਕਈ ਪ੍ਰਭਾਤੀ ।
ਗੁਰ ਜਗਜੀਤ ਤੇ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਪਿਆਰੇ ਸਾਹਿਬ ਦੁਲਾਰੇ ।...

24. 'ਯਾਰਾਂ ਨਾਲ ਯਾਰਾਂ' ਕਹਿ ਕੇ,
 ਤੁਰ ਕਦੇ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਨਾਲੇ ।
 ਕਿਰਹੇ ਚੋਟ ਸਹਾਰ ਨਾ ਸਕੇ,
 ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਮਰਵਾਏ ।
 ਮਿੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ, ਦੁਨਿਆਂ ਅੰਦਰ,
 ਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ ਕੁਝਾਰੇ ।...
25. ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ 'ਚੱਕੀ' ਵਾਂਗੂੰ,
 ਚੱਲਣਾ ਅਜੇ 'ਖਰਾਬ' ।
 'ਨਾਮ' ਦੀ ਕਿੱਲੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣਗੇ,
 ਬਚ ਜਾਵਣਗੇ ਦਾਸ ।
 ਕਈ ਵਾਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ,
 ਵੇਚਾਂ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ ।...
26. ਦੇਹ ਦਾ ਚੰਨ੍ਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ,
 ਰਮਜੀਂ ਭੱਲ ਜਾਣਾਈ ।
 ਦੁੱਖਵਾਰ 'ਬੇਅੰਤ' ਨੂੰ ਜਾਣੇ,
 ਮਨ ਦੀ ਆਖ ਸੁਣਾਈ ।
 ਅੱਜ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਮ ਦੇ ਉੱਤੇ,
 ਮੰਦਰ ਕਦੇ ਉਸਾਰੇ ।...
27. ਇੱਕ ਅਜੇਦੀ ਮੋਹੀ ਪ੍ਰਭ ਜੀ,
 ਅਮਨ ਰਹੇ ਜੱਥੇ ਅੰਦਰ ।
 ਸਾਰੇ ਹੋਵਣ ਨਾਮ ਦੇ ਕਾਇਮ,
 ਕੋਈ ਨਾ ਕਦੇ ਸਿਰੋਦਰ ।
 ਹਰ ਪਾਸੇ ਸੁੱਖ ਹੀ ਸੁੱਖ ਹੋਵੇ,
 ਵਹਿਣ ਨਾ ਹੋਵੇ ਖਾਰੇ ।...
28. ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ,
 ਭਾਰ ਦਿੱਤੇ ਛੋਹ ਲਾ ਕੇ ।
 ਜੋ ਪਾਈ ਹੈ ਲਾਜ ਅਣਖੀ,
 ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਹੋਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ?
 ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੋਈ ਕਰੇ ਕਲੋਟੀ,
 'ਪੰਡੀ' ਭਰੇ ਹੁੰਦਾਏ ।...

ਦਾਸ ! ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਤੇਰੇ ਚੋਜ ਨਿਆਏ ।
ਜਿਸ ਖਾਸੇ ਦੀ ਠਜਰ ਉਠਾਈ,
ਫਰ ਦਿੱਤੇ ਉਜਿਆਏ ।

ਗੀਤ

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁਰਾਂ ਜਦੋਂ ਦੇਰ ਭਰਦੇ ਓਹਲਾ ਗੀਤਾ

ਸੱਜਣ ਬਿਨ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ ।
 ਰਾਤ ਜਿਥੇਂ ਕੋਈ ਦੁੱਖਮ ਹੋਵੇ,
 ਹੇਠਾਂ ਫਰਿਆ ਕਰਦਾ !...

ਸਿਖਰ ਦੁਖਹਿਰਾ ਜੰਝਨ ਵਾਲੇ,
 ਆਵੇ ਤੇ ਚਲ ਜਾਵੇ ।
 ਮੇਪਰ ਨਰ ਉਹਰੇ ਦਾ ਦੁਖਿਕ,
 ਹਿੰਗਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਜਲਦਾ !...

ਇਕ ਪਲ ਉਸ ਦਾ, ਇਕ ਪਲ ਮੇਰਾ,
 ਦੋ ਪਲ ਜੀਏਂ ਚਾਹਵਾਂ ।
 ਦੋ ਕੁਰਾਂ ਦਾ ਦੋਹਾਂ ਜੀਟਾਂ,
 ਜੰਗ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਭਰਦਾ ?...

ਸਰਘੀ ਵੇਲੇ ਪਏ ਕੁਲੇਖਾ,
 ਜਿਉਂ ਉਸ ਦਾ ਭਲਕਾਰਾ ।
 ਦੋਹੇ ਜਿਏਂ ਲਈ ਹਰ ਇਕ ਹੋਵਾਂ,
 ਲੱਖ ਲੱਖ ਕਰਦਾ ਸਜਦਾ !...

ਬੋਲ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਦੁਖੜਾ ਕੋ ਕੋ,
 ਇਕ ਦੀ ਵੇਦਨ ਕਹੀਏ ।
 ਚਾਹ ਕੁ ਪਲ ਲਈ ਨਿੱਘ ਦੇ ਜਾਵੇ,
 ਫਿਰੋ ਰੋਗੜਾ ਮਖਦਾ !...

ਉਸ ਮੁੱਖ 'ਤੇ' ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਵਾਂ,
ਜੋ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸੋਹਣਾ,
ਜਿਸ ਦੀ ਫੋਹ 'ਤੇ' ਬਕਰੀ ਲੈ ਕੇ,
ਖੁਨ ਵਹੇ ਬਾਹਰਲਾ ਦਾ !...

ਸੱਜਣ ਬਿਠ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ !
ਰਾਤ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ਮ ਹੋਵੇ,
ਹੰਝੂਆਂ ਦਰਿਆ ਵੱਡਦਾ !!

ਕਵਿਤਾ ਸਤਿਨਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਥਾਵੇ ਰਹੇਗਾ ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ

ਥੋਥੀ ਨੂਰ 'ਪ੍ਰਤਾਪ' ਪਰਤਾਪ ਵਾਲੇ,
ਮਾਹੀ ਵਾਂਗ ਨਗੀਨੇ, ਤੂੰ ਦਰਦਾ ਸੈਂ।
ਨਾਮਧਾਰੀ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਆਖਣ,
ਐਘਰ ਥਾਵੇ ਤੂੰ ਜਾਰੇ ਹੀ ਜੋਗ ਦਾ ਸੈਂ।
ਲੰਬੀ ਚੰਨ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦੁਸੀਨ ਲਾਭਣ,
ਮੈਨੂੰ ਚੰਨ ਤੋਂ ਸੋਹਣਾ ਤੂੰ ਲੋਗਦਾ ਸੈਂ।
ਚੰਨ ਤਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਫੀ ਬੀਭ ਸਕਦੇ,
ਜਿੰਨਾ ਜੋਗਤਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਰਖਦਾ ਸੈਂ।
ਮੇਰੇ ਚੰਦੀ ਸੀ ਮੇਰੀ ਤਸਵੀਰ ਮਨ ਨੂੰ,
ਨਾਲੇ ਚੰਨ ਸੀ ਬੋਝਾ ਲਾਮਾਧ ਤੇਰਾ।
ਖਿਲੀ ਝਲਕ ਹੀ ਮੇਰਾ ਦਿਲਵਾਰ ਬਣਿਉਂ,
ਥਾਵੇ ਰਹੇਗਾ ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ।

ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਿੱਖਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਸੈਂ,
ਜੀਵਨ ਫੇਰ ਦੀ ਘੋਖਾ ਦਾ ਨੂਰ ਸੀ ਤੂੰ।
ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤ ਦਾ ਲਾਲ, ਗੋਰਾ,
ਬੰਦੀ ਫੌਜ ਹੈ ਵੱਡਾ ਹਜ਼ੂਰ ਸੀ ਤੂੰ।
ਤੈਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਏ ਦੁਨੀਆਂ,
ਸਾਕੀ ਨਾਮ ਦਾ ਠਿਰਾ ਸਰੂਰ ਸੀ ਤੂੰ।
ਸਾਰੇ ਜੋਗ ਦਾ ਝਲਾ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੇ,
ਸਾਰੇ ਜੋਗ ਦੇ ਵਿਚ ਮਘਰੂਰ ਸੀ ਤੂੰ।
ਸਾਰੇ ਭੋਖਾ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਹਜ਼ੂਰ, ਮੰਨਿਆ,
ਚਰਨ ਫੇਰ ਕੇ ਚੀਤਾ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇਰਾ।

ਮੈਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਪੁੱਠ ਚੜ੍ਹਾਣ ਵਾਲੇ,
ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ ।

ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਭਗੋਬ ਨਿਵਾਜ ਪ੍ਰੀਤਮ,
ਗਾਖਾ ਕਹਿਆਂ ਦਾ ਸਾਝੜਾ ਕਾਨ੍ਹ ਸੀ ਤੂੰ ।
ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਥਨਾਨ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ,
ਕੁਥੇ ਪੰਥ ਦੀ ਉੱਚਤੀ ਖਾਨ ਸੀ ਤੂੰ ।
ਮਾਝਾ ਵੇਰਦਾ ਪੁਰਾ ਅਵਤਾਰ ਜਾਪੇ,
ਖੀਵੇ ਮਸਤਾਈ ਧੜਕਦੀ ਜਾਨ ਸੀ ਤੂੰ ।
ਤੇਰਾ ਦਿਲ ਪਿਆਰ-ਤੰਤਾਰ ਸੀਕਾ,
ਬੰਨਾ, ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਝੁੰਡਤੀ ਖਾਨ ਸੀ ਤੂੰ ।
ਕਿੰਨਾ ਕਹਿ ਭਗੋਬ ਲਈ ਲੁੱਭਦਾ ਸੀ,
ਇਹੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਉਪਕਾਰ ਤੇਰਾ ।
ਤੇਰੇ ਆਖਿਆਂ ਮੰਦੇ ਵੀ ਜਾਗ ਪੈਂਦੇ,
ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ ।

ਭੈਰੀ ਯਾਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਲੱਗਦਾ,
ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਥੜਾ ਹੀ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ।
ਮੈਂ ਤਾਂ ਯੇਨਾ ਮਦਹੋਸ਼ ਹੋ ਨੱਚ ਉੱਠਦਾ,
ਜਿਵੇਂ ਲੱਭਿਆ ਨਵਾਂ ਜਹਾਨ ਹੁੰਦਾ ।
ਜਦੋਂ ਸਾਝਮਣੇ ਮੋਹਣੀ ਰਸਬੀਰ ਹੁੰਦੀ,
ਮਾਝਾ ਵੇਰਦਾ ਨਿਰਾ ਭਗਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ।
ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ 'ਚੋਂ ਕਈ ਦਿਹ ਮਾਣਦਾ ਜੋ,
ਉਹ ਜੰਗ ਵਿਚ ਪੁਰਾ ਦਿਨਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ।
'ਪੰਡੀ' ਭਾਵੇਂ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਅੱਜ ਕੱਲ ਸਾਡੇ,
ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਬੋਂ ਤੇ ਜੱਤ ਆਬਾਰ ਤੇਰਾ ।
ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰੀਤ ਤੇਰੀ,
ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇਰਾ ।

ਗੀਤ ਸਤਿਨਾਮੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਥਾਢ ਵਿਚ

ਬ੍ਰਿਹਨ ਰੂਹ ਪੁਕਾਰਦੀ, ਦਰਬ ਦਿਖਾਓ ਆਣ !
 ਹੋ ਚਾਤਾ ! ਹੋ ਸਤਿਨਾਮੁ ! ਹੋ ਸਾਡੇ ਭਗਵਾਨ !
 ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਹੈ ਭੀਤਿਆ, ਟੁਰ ਗਏ ਸੀ ਪਰਦੇਸ ।
 ਭਿਹਤੀ ਜੁਹੀ ਵਾਸ ਹੈ ? ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਦੇਸ ?
 ਸਾਡੀ ਸਮਝੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਮੱਠ ਅਵਾਣ !...

ਬਹਿੰਦੇ ਬਚਨ ਭਗੀਰ ਦਾ, ਹੁੰਦਾ ਸਦਾ ਅਟੱਲ ।
 'ਵਾ'ਵਾ ਸਰ ਸਰ ਰਹਦੀਆਂ, ਕੰਢੀ ਦਿਓ ਸੁਨੇਹਾ ਖੱਲ ।
 ਸਾਡੀ ਮੁਠਰਲ ਰੋਜ਼ ਦੀ, ਹੀਰੇ ਧਰੁਤ ਆਸਾਨ !...

ਬੁਨੀਆਂ ਸਾਹਵੇਂ ਉੱਖੜੀ, ਹੁਣ ਬੱਝੀ ਤਸਵੀਰ ।
 ਏਥੇ ਭਗਤ ਹੈ ਸੁਖਮੇ, ਵਾਹ ! ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਪੀਰ ।
 ਅੱਜ ਕੁਲਥਾਨੀ ਬੈਠਦੀ, ਵਾਹ ! ਵਾਹ ! ਕਰੇ ਜਹਾਨ !...

ਦੂਰ ਬ੍ਰਿਹਟੀ ਵਾਣਤੀ, ਹਰ ਕੋਲ ਵਿਚ ਸੀ ਲੰਘ ।
 ਦੀਦ ਬਿਨਾ ਜਿੰਦ ਥਾਂਵਡੀ, ਕੰਢੀ ਨਾ ਬਣਦਾ ਵੇਖ ।
 ਬਾਭ ਪਿਆਰੇ ਜੀਵਣਾ, ਬਾਹਲੀ ਹੈ ਕੁਰਬਾਨ ?...

ਸੁੱਚ ਸੰਜਮ ਹੈ ਸਿਰਥ ਦਾ, ਚਿੱਤਾ ਸੀ ਉਪਦੇਸ਼ ।
 ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨੂੰ, ਦੋਸਿਆ ਜੋ ਦਸਮੇਸ਼ ।
 ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜ ਕੇ, ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਮਹਾਨ !...

ਭਜਨ, ਬੰਦਗੀ, ਥਾਢ ਕੇ, ਕੀਤੀ ਰੂਹ ਬਣਵਾਨ ।
 ਕੁਰਿਆਂ ਦਾ ਰੋਹ ਦੇਖ ਕੇ, ਤੋਪਾਂ ਕੀ ਬਰਖਾਣ ।
 ਮਹਿਮਾ ਬੋਝੀ ਗਾ ਰਹੇ, ਅੱਜ ਧਰਤੀ ਆਸਮਾਨ !...

ਬ੍ਰਿਹਨ ਰੂਹ ਪੁਕਾਰਦੀ, ਦਰਬ ਦਿਖਾਓ ਆਣ !
 ਹੋ ਚਾਤਾ ! ਹੋ ਸਤਿਨਾਮੁ ! ਹੋ ਸਾਡੇ ਭਗਵਾਨ !

ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਰਬ ਦਿਖਾਓ ਆਣ

ਬ੍ਰਿਹਨ ਬ੍ਰਹ ਪ੍ਰਧਾਰਦੀ, ਦਰਬ ਦਿਖਾਓ ਆਣ !
ਹੈ ਦਾਰਾ ! ਹੈ ਸਤਿਨਾਮੁ ! ਹੈ ਸਾਡੇ ਫਰਵਾਨ !

ਬੁੱਝਾ ਕਈਆਂ, ਦਿਨ ਕਏ, ਘੜੀਆਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਜਾਣ ।
ਬਗਦੀਆਂ 'ਵਾਵਾਂ' ਹੋਏ ਹੀ, ਖੋਲ ਦਿਓ ਫਰਮਾਨ ।

ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨੇ ਆਖਦੇ, "ਹੈ ਕਈ ਜਿੰਦ ਮਸਾਣ ।"
ਸਤਿਨਾਮੁ ਭਾਵੈ ਜਾਪਦਾ, ਸੁੰਦਰ ਵਿਹ ਸਹਾਨ ।

ਸਾਨੂੰ ਬੋਝੇ ਬਦਨ 'ਤੇ, ਪੁਰਾ ਭਰੇ ਕੁਮਾਨ ।
ਓਸੇ ਓਹ ਵਿਚ ਆਵਟਾ, ਉੱਚੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਨ ।

ਹਾਈ ਤਾਂ ਜੰਗ ਆਖਦਾ, ਹੀ ਥੇ ਬੇਧਿਆਨ ।
ਬੂਝੇ ਦਿੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ, ਕੂਨੇ ਕਲਤ ਬਿਆਨ ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਬ ਨਹੀਂ ਵੱਜਣਾ, ਸਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਥਾਣ ।
ਜਿੰਦ ਪਿਆਸੀ ਦਰਬ ਬੀ, ਕੁੱਧ ਬਿਨ ਕੋਹਾ ਮਾਣ ।

ਸਾਡੇ ਸੁੱਖ ਸੰਸਾਰ ਦੇ, ਦਿੱਸਦੇ ਨਰਕ ਸਮਾਨ ।
ਬਾਝ ਪਿਆਰੇ ਜੀਵਣਾ, ਪਲ ਪਲ ਜਾਏ ਵੀਰਾਨ ।

ਆਸਾਂ ਧੀਰਜ ਦੇ ਰਈਆਂ, ਸੱਧਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਚਾਣ ।
'ਪੰਨੀ' ਸਤਿਨਾਮੁ ਦਰਬ 'ਤੇ, ਯਗੇਏ ਜਿੰਦ ਕੁਰਬਾਨ ।

ਫੇਰ ਸੁਆਦ ਆਵੇ

ਭਾਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਬਹਾਰ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ,
ਦਿਲ ਚੰਗਾ-ਬੁਰਾ ਸਦਾ ਚਲੇ ਹੋਵੇ।

ਵੱਲ ਮਹਿਕਦੇ, ਉਂਝੋਂ ਗੀਤ ਗਾਵੇ,
ਪੈਰ ਮਿੱਠੇ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਚਲੇ ਹੋਵੇ।

ਸਾਰੇ ਵਹਿਣ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਵੇ,
ਨੁਰੀ ਨੁਰ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ ਮਲੇ ਹੋਵੇ।

ਭੱਠ ਜਲਦ ਪ੍ਰੀਤ ਵਹਾਵਦੀ ਹੈ,
ਨਾਟ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸੀਨੇ ਜਲੇ ਹੋਵੇ।

ਜਾਵੀਏ ਵੱਲ ਜਹਾਨ ਕੁਝੇਵਿਆਂ ਨੂੰ,
ਉਹਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਮਾਣਾ ਵਰੇ ਹੋਵੇ।

ਸੈਂਹ ਰੱਬ ਦੀ ਫੇਰ ਸੁਆਦ ਆਵੇ,
ਮਾਧੀ ਵੱਲਾਂ ਦਾ ਵੱਲੀਂ ਵਰੇ ਹੋਵੇ।

ਗੁਰਮਤ

ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਹੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂ

ਭਾਰਤ ਨਦੀ ਹੋਏ ਬਹੀਦਾਂ ਦਾ, ਉਪਕਾਰ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਕਾਂ ਪਾਈਆਂ ਦਾ, ਸਤਿਕਾਰ ਦਫਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਭਾਵੇਂ ਮੜੀ ਮਸਾਣਾਂ ਨੂੰ, ਪੁਜਣ ਦਾ ਹਰਕਿਸ਼ ਭਾਵਿਨ ਨਹੀਂ,
ਪਰ ਮੜੀ ਬਹੀਦਾਂ ਦੀ ਉਰੇ, ਹੁਕ ਸੋਭ ਨਿਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਮਝਾਂ ਕੰਮ ਬਹੀਦਾਂ ਦੀ, ਮੋਈ ਕੰਮ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ,
ਇਸੇ ਨਦੀ ਗੀਤ ਬਹੀਦਾਂ ਦਾ, ਸਰਧਾ ਸੋਭ ਭਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਭਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖ ਵੀ ਸੰਨਾ ਹੈ, ਹੱਥ ਕੰਧਨੂਰ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਨੇ,
ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਦਾ, ਨਹੀਂ ਬਰਜ ਕੁਝਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਫਿਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਬੁੰਡ ਬਹੀਦਾਂ ਦਾ, ਮੋਈ ਕੰਮ 'ਤੇ ਫਿਲਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
ਭਾਂਜੀ ਦੇ ਮਸਤ ਦੀਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਇਕ ਬੁੰਦ ਪਿਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਕਿਸੇ ਪੁੱਛਿਆ ਵੀਰ ਬਹੀਦਾਂ ਤੋਂ, 'ਕਿਉਂ ਰੰਪ ਨੂੰ ਜੱਦੀਆਂ ਪਾਏ ਹੋ ?'
ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਬੁਝੀਆਂ ਕੁਹਾਂ ਨੂੰ, ਕੀਸੇ ਦਿਉਂ ਸੁਣਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।'

ਦਿਨ੍ਹਾਂ ਅਠਚੋਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਥਾ ਦਾ, ਕੋਈ ਵਹਿਣ ਨਿਰੰਤਰ ਵਫ਼ਾਦਾ ਹੈ,
ਇਹ ਉਹ ਅਫ਼ਸਾਨਾ ਹੈ 'ਪੰਡੀ', ਹਰ ਰੰਗ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਕਵਿਤਾ ਮਾਏਰਕੋਟਲਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂ

ਦੇਸ਼, ਫੌਜ ਦੇ ਵਾਸਤੇ, ਵਾਰ ਛਾਏ ਜੋ ਜਾਨ ।
ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖ ਦੀ, ਹੋ ਰਹੀ ਉੱਚੀ ਬਾਨ ।

ਉਹ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਜੱਗ 'ਤੇ, ਬਣੇ ਸੇ ਇਕ ਮਹਿਮਾਨ ।
ਭਾਖਾ ਹੁੰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਸਦਾ ਲਈ ਭਗਵਾਨ ।

ਬੜ੍ਹੇ ਭਰੀਓ ਯਥਾਣ ਲਈ, ਹੋ ਜਾਏ ਸੁਰਬਾਨ ।
ਭਾਂਹੀ ਹੋਵੇ ਕੇਰਦਾ, ਲਈ ਵਾਰ ਅਸਮਾਨ ।

ਉਹ ਤਾਂ ਆਉਂਦੇ ਰੱਬ ਤੋਂ, ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਵਰਦਾਨ ।
ਸੰਤ ਉਥਾਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਦੇ ਜਾਵੀਏ ਅਭੀਦਾਨ ।

ਉੱਚੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ, ਲਮਕਣ ਨਾ ਧਨਵਾਨ ।
ਐਪਰ ਬਦਰਾਂ ਪਾ ਲਹੇ, ਨਿਭਾਣ ਜੋ ਕੁਣਵਾਨ ।

ਨੀਲੇ ਅੰਬਰ ਹੇਠ ਹੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਹਾਨ ।
ਭਾਵੇਂ ਮਹਿਲੀਂ ਬਸ ਰਿਹਾ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਜਹਾਨ ।

ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਠਰੀਂ, ਪਰਚਮ ਪਏ ਲਹਿਰਾਨ ।
ਇਹੋ ਹੀ ਬੰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਹਿੱਜੇ ਵਿਚ ਲਮਾਨ ।

ਮਜ਼ਨੂਮਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ, ਬੁੱਢੇ ਜੋ ਕਿਰਪਾਨ ।
ਇਸ ਪਰਤੀ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਰਹਿੰਦੇ ਸਦਾ ਨਿਬਾਨ ।

ਸਾਰੇ ਜੱਕ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਹੁੰਦੀ ਰੂਹ ਬਲਵਾਨ ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ, ਹੋਵੇ ਲੰਬ ਨੁਕਸਾਨ ।

ਉਹ ਤਾਂ ਮੰਨਦੇ ਸਾਹਿਬ ਦਾ, ਇਕ ਜੱਕਾ ਫਰਮਾਨ ।
ਥਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ, ਹੋਵਣ ਚੜ੍ਹੇ ਕੂੜਾਨ ।

ਧੱਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਠਾਠ ਨੇ, ਕਰਦੇ ਬੇਦੀਮਾਨ ।
ਫਿਰ ਵੀ ਸੀਠੇ ਤਾਣਦੇ, ਖੋਧੇ ਧੋਰ ਜਵਾਨ ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀ ਰੋਜ਼ ਹੈ ? ਉਹ ਸਠ ਕੁਟੀ ਨਿਧਾਨ ।
ਰੱਖ ਡਲੀ 'ਤੇ ਨਿੱਤਰੇ, ਸਿਰ ਆਪਣਾ ਦਿਲ-ਜਾਨ ।

ਫੁੱਪਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਭਟ ਕਦੇ, ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚ ਮੀਦਾਨ ।
ਦਾਹੜੀ ਪੁੱਟੀ ਚੁਲਮ ਦੀ, ਚਾਲਮ ਬੜਾ ਸੈਰਾਨ ।

ਜਿਸ ਵਾਂ ਮੇਲੇ ਲੱਭਦੇ, ਸਜਦੇ ਹੋਣ ਦੀਵਾਨ ।
ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ ਰਾਖਣੀ, ਜਾਣੇਂ ਨਾ ਬਖਸ਼ਾਨ ।

ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਸਰਚਾਰ ਸੀ, ਹੀ ਸੀ ਚੈਨ ਸਮਾਨ ।
ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸੁਰਮੇ, ਕੁਰ ਚਰਨੀ ਪਰਵਾਨ ।

ਅਗਿਰੇਗਾਂ ਨੂੰ ਭਾਟਿਆ, ਆ ਕੇ ਵਿਚ ਕੁਮਾਨ ।
'ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ' ਦੇਣਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ, ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅੰਲਾਨ ।

'ਪੰਛੀ' ਹੈਸਨ ਸੁਰਮੇ, ਸਾਂਝੀ ਧਰਮ ਕਮਾਨ ।
ਮਾਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਸਾਂਝਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ।

ਕਵਿਤਾ

ਮੁੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ

ਭਖਦੇ ਜੰਗ ਤੇ ਦਿਹ ਪਿਆਰ ਥਾਵਾਂ,
ਬਚੇ ਮੁਲਕ ਆਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।
ਬੇਮੀ ਅਣਖ ਦੀ ਸੰਹਤੀ ਰਦਬੀਰ ਥਾਵਾਂ,
ਛੋਟ ਦਾਗ਼ ਕੁਲਮੀ ਦੇ ਧੌਖ ਸਕਦਾ ?
ਹੁੰਢਾ ਦਰਦ ਨਾ ਸੀਨੇ ਮਰਕੂਮ ਖਾਡਦ,
ਛੋਟ ਦੁਖੀ ਖਾਡਰ ਹੰਢੂ ਚੌਖ ਸਕਦਾ ?
ਜੋ ਕਰ ਹੁੰਦੀ ਨਾ ਰਤਪ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਢਲੀ,
ਕਿਹਤਾ ਰੋਪ ਦੇ ਅੰਭੇ ਘੱਲੋਂ ਸਕਦਾ ?

ਜਿਹੜਾ ਆਪਣਾ ਝੁੰਗ ਕੁਟਾ ਚਹਿੰਦਾ,
ਉਹੀ ਜਾਣਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀਰਾਨੀਆਂ ਦਾ।
ਕੁਝੀ ਰੋਪ ਨੂੰ ਕੁੰਮ ਦੇ ਆਖਰੇ ਨੇ,
ਮੁੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ।

ਕਲਦੀ ਲਮ੍ਹਾ ਦਾ ਵੇਖ ਰੰਗੀਨ ਮੁਖੜਾ,
ਖੁਨ ਖੋਲਦਾ ਮੁਖ ਪਤਥਾਨਿਆਂ ਦਾ।
ਭਿੱਖੀ ਯਾਰ 'ਤੇ ਸੁਰਮੇ ਨੱਚ ਉਠਦੇ,
ਪਰ੍ਹਾਂ ਸੌਣ ਕੇ ਬੰਬਾ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ।
ਬੜ੍ਹਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਸੀ ਰਾਜ ਵਰੰਗੀਆਂ ਦਾ,
ਉਦੋਂ ਕੁੱਦਿਆ ਜੱਥਾ ਮਸਤਾਨਿਆਂ ਦਾ।
ਬੁੱਝਤ ਵੱਧ ਕੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ,
ਦੇਖੋ ਹੋਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਦਾਨਿਆਂ ਦਾ।

ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਦਾਹੜੀ ਹਲੂਟ ਇੱਤੀ,
 ਖੇਡ ਲਾਹ ਕੇ ਦਿਲੋਂ ਹੈਰਾਨੀਆਂ ਦਾ ।
 ਕੋਲੋਂ ਖਾ ਕੇ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਥੋਰੇ,
 ਮੁੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ।

ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਅੱਜ, ਵੇਖੋ,
 ਨਾਮਧਾਰੀ ਬਹੀਦਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਉੱਥੇ ।
 ਮੁਰਦਾ ਹੋਈ ਛਾਮੀਡ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਈ,
 ਮੇਰੇ ਦੇਖ ਦੇ ਜਾਗ ਪਏ ਖਾਫ਼ ਸੁੱਤੇ ।
 ਰਾਜੇ ਰਾਣੇ ਸਭ ਥੋੜੇ ਬੰਬਖਤ ਨਿਕਲੇ,
 ਪਾਪੀ ਰੱਖਦੇ ਲਹੇ ਕੁਮਾਨ ਉੱਥੇ ।
 ਰਾਜੇ ਬਾਹੀ ਦਾ ਭੁੱਗਾ ਅੱਜ ਚੋੜ ਹੋਇਆ,
 ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਥੋਲ ਸੁੱਥੇ ।

ਬੰਧ ਪਾਪ ਦੀ ਝਰਾ ਨਾ ਰੰਗ ਸਥੀ,
 ਰਾਹ ਕੂਢੇ ਸਹੀਦ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ।
 ਮੇਲੇ ਲੋਕਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖ ਉੱਥੇ,
 ਮੁੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ।

ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਵਿਚ ਵੇਰ ਪਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ,
 ਉਹ ਕੌਮ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਜੀ ਸਕਦੀ ।
 ਮੂੰਹ ਟੁੱਟ ਜਾਏ ਸੁਈ ਇਤਫਾਕ ਦੀ ਢਾ,
 ਹੋਇਆ ਵੇਰ ਲੰਗਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ ।
 ਜੋ ਕਰ ਚੋਰ ਪਿਆਰ ਪੈ ਜਾਵੇ ਮੱਠਾ,
 ਧੋਣ ਉੱਚੀ ਨਾ ਕਦੀ ਉਠਾ ਸਕਦੀ ।
 ਜਿਸ ਮਹਿਲ ਦਾ ਬੋਝ ਬੇਤੋਲ ਹੈ ਜਾਏ,
 ਓਸ ਮਹਿਲ ਦੀ ਅਣਥ ਨਹੀਂ ਕੁੀਂ ਸਕਦੀ ।

ਜਿਹੜੇ ਸਿਦਕ ਰਨਾਂ ਵਿਚ ਠਿੱਲ੍ਹੇ ਨੇ,
 ਮੂੰਹ ਮੋੜਦੇ ਚੜ੍ਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ।
 ਕਹਿੰਦੇ ਬੈਠ ਕੁਛਾਨ ਦੀ ਚਿੱਕ ਉੱਥੇ,
 ਮੁੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ।

ਜੀਬਨ, ਹੁਸਨ, ਰਿਵਾਜ, ਫੁਕਰਾ ਦਿੰਦੇ,
 ਜਿਹੜੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਟਿੱਚਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।
 ਬਰਨ ਕਉ ਕਰੀਬ ਈ ਰੱਖਿਆ ਉਹ,
 ਜਿਹੜੇ ਜਾਨ 'ਤੇ ਦੁਖੜੇ ਜਰਨ ਵਾਲੇ।
 ਕਦੇ ਬਰਨ ਕੁਝਾਨ ਦੀ ਸੁਰ ਕੋਠੀ,
 ਮੌਤ ਚਾਣੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਕੇ ਵਰਨ ਵਾਲੇ।
 ਦਿੰਦੇ ਜਾਨ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਜਾਨ ਬਦਲੇ,
 ਪਿਆਰੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਧਰਮ ਲਈ ਮਰਨ ਵਾਲੇ।

'ਪੰਡੀ' ਕੀਤ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਲਈ ਚਾਉਣ ਘਾਇਆ,
 ਬੰਦੀ ਭਰ ਨਹੀਂ ਜੁਹਾ ਫੇਰਾਨੀਆਂ ਦਾ।
 ਧਰਮੀ, ਸ਼ੁਰਮੇ, ਰਹਿਣ ਖਹੀਦ ਜੀਵੇ,
 ਮੁੱਲ ਪੈਦਾ ਹੈ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ।

ਕਵਿਤਾ ਮਾਯੇਰਕੋਟਲਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂ

ਆਪਣੇ ਪੱਤਰੇ ਆਪ ਹੈ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੁਹਰਾਂਦਾ।
ਨਹੂ ਜਦੋਂ ਮੌਜੂਮ ਦਾ, ਹੈ ਪੀੜਾ ਜਾਂਦਾ।
ਧਰਮ ਦਾ ਬੀਜਾ ਬਲ ਜਦ, ਰੰਦਾ ਕੁਰਲਾਂਦਾ।
ਸਿਦਕ ਤਦੋਂ ਇਨਸਾਨ ਦਾ, ਹੈ ਨਾਹਰਾ ਲਾਂਦਾ।
ਬੋਧੀ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਾਰਖੂ, ਆ ਵੇ ਮੁਸਭਾਂਦਾ।
ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਰ ਮੰਤਰ ਹੈ, ਰਵ ਪਲਟਾ ਖਾਂਦਾ।

ਜਦ ਹੀ ਸੋਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ, ਖਰ ਗਿਆ ਚੜ੍ਹਾਵੀ।
'ਪੁੱਤ' 'ਪੋਤੇ' ਦੇ ਮੂਲ ਦੀ, ਫਿਰ ਲਈ ਦੁਹਾਵੀ।
ਬੰਕਿਆਂ ਭਇਆ ਹਾਕਮਾਂ, ਸੀ ਫੰਡ ਕੁਹਾਈ।
'ਜਿੰਦਾ' ਅਤੇ ਦਲੀਪ 'ਤੇ, ਫਿਰ ਲਈ ਸਿਆਈ।
ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ, ਹੀ ਕਈ ਸਭਾਈ।
ਹਾਏ! ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਤਮਾ, ਰੋਈ ਕੁਰਲਾਈ।

ਬੇਇਰਫ਼ਾਬੀ ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ ਮੁਥ ਰਫਾਈ।
ਬਲਦੀ ਉੱਤੇ ਤੋਠ ਪਾ, ਆ ਹੋਰ ਮਖਾਈ।
ਸਤਿਨਾਮ ਵੇਰੇ ਜੰਗ ਦੀ, ਫਿਰ ਲਈ ਦੁਹਾਈ।
ਨਾ-ਅਹਿਲਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ, ਸੀ ਬਾਠ ਛੰਦਾਈ।
ਬੰਦਾਰੀ 'ਚੋਂ' ਕਈ ਨਾ, ਮਿਲ ਸਕੇ ਅਛਾਈ।
ਇਸੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ, ਜਿੰਦ੍ਹ ਘਬਰਾਈ।

ਹਾਏ! ਕਿਸਮਤ ਹਾਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ, ਕੀ ਕਰਤੇ ਕਾਰੇ ?
ਬੁੱਕ ਬੁੱਕ ਹੋਝ ਕੇਰਦਾ, ਜੰਗ ਰੇਖ ਨਜ਼ਾਰੇ।

ਥਣੇ ਰੰਗੀਲੇ ਦੇਖ ਦੇ, ਬਿੱਲੇ ਵਣਜਾਰੇ ।
 ਚੋਰ ਪਿਆ ਵਿਚ ਪਿੰਡਰੇ, ਉਹ ਤੀ'ਛਾ ਮਾਰੇ ।
 ਟੱਪ ਹੋਇਆ ਖੁਧਾਨ ਸੀ, ਕੂਲ ਛਏ ਦਸਤਾਰੇ ।
 ਬਿੰਨ ਵੱਡੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ, ਸਿੱਖ ਜਿੱਤ ਕੇ ਹਾਰੇ ।

ਕੁਝ ਸੁਟਿਆਂ ਕੁਝ ਵੇਖਿਆ, ਸਤਿਨਾਮ ਨੇ ਆਪੇ ।
 ਕਿਵੇਂ ਗੋਰਿਆਂ ਆਣ ਕੇ, ਗੱਦਾਰ ਸੰਜਾਪੇ ।
 ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਅਣਖ 'ਤੇ, ਦੱਜ ਕਏ ਸੀ ਛਾਪੇ ।
 ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਵਿਕਤੀ ਹੋਈ ਜਾਪੇ ।
 ਨਵਰਤ ਰੇ ਮੁਦਗਰਜੀਆਂ ਦੇ ਰਾਗ ਅਲਾਪੇ ।
 ਆਪਣੇ ਵੰਗੇ ਹੋ ਕਏ, ਪੈ ਛਏ ਸਿਆਪੇ ।

ਨਾਹਰਾ ਲਾਇਆ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਧੁੰਡਾ ਬਲਗਾਰੀ ।
 ਸਤਿਨਾਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ, ਅਜ ਖਲਗਤ ਸਾਰੀ ।
 ਸੁੰਡਾ ਦੇਖ ਜਗਾ ਲਿਆ, ਇਹ ਖੋਲ੍ਹ ਨਿਆਰੀ ।
 ਬਹੁਰੇ ਲੰਗੀ ਬਰ ਲਏ, ਉਸ ਨਾਮ-ਦੇ-ਬਾਰੀ ।
 ਮਾਲਾ ਨੂੰ ਜੋ ਸਮਝਦੇ, ਜਿੰਦੂ ਰੋਂ ਪਿਆਰੀ ।
 ਗੜ੍ਹ ਭਰੀਬ ਦੀ ਭੋਖਿਆ, ਹੋਰੀ ਦੇਸ ਉਜਾਰੀ ।

ਕੁਝ ਜਰਬੇ, ਕੁਝ ਵਲਵਲੇ, ਕੁਝ ਜਿਗਰਾ ਆਪਣਾ ।
 ਉਥੇ ਆਜਾਦ ਬਰਾਬਣਾ, ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਣਾ ।
 ਗੜ੍ਹ ਭਖਬਖ ਸਰਕਾਰ ਦਾ, ਸੀ ਤਖਤ ਪਲਟਣਾ ।
 ਦਾਰੂ, ਮਾਸ, ਬਰਾਬ ਨੂੰ, ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ।
 ਪਰਮ ਹੋਰ ਸਿਰ ਦੇਣ ਤੋਂ, ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ ।
 ਰਹ ਦਿੱਤਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ, ਕਾਜਾ-ਦਿਲ ਸੰਖਣਾ ।

ਬੁੱਧਤ ਖਾਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਰੇ, ਖੋਹ ਰਾਜ ਅਸਾਡਾ ।
 ਖੁਲਮ-ਖੁੱਲਾ ਆਖਿਆ, ਦਿਹ ਰਾਜ ਅਸਾਡਾ ।
 ਜਾਲਮ ਝਾਰੂ ਹੋ ਕਏ, ਕੀ ਨਾਚ ਅਸਾਡਾ ?
 ਬੇਸੁਰ ਕੀਤਾ ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ, ਸਾਜ ਅਸਾਡਾ ।
 ਨੌਚੀ ਅਣਖ ਪੰਜਾਬ ਦੀ, ਧਾ ਰਾਜ ਅਸਾਡਾ ।
 ਮੁਜੀ ਬਣ ਕੇ ਜੀਵਣਾ, ਕੀ ਕਾਜ ਅਸਾਡਾ ?

ਸਮੇਂ ਵੇਖ ਕੇ: ਸਿਦਕ ਦੀ, ਦੁਸ਼ ਪਏ ਦੀਵਾਨੇ।
 ਸਾਜਨ ਲਈ ਖੰਡ ਆਪਣੇ, ਆ ਕਦੇ ਪਰਵਾਨੇ।
 ਏ ਥੇ ਆਸਾ ਧਰਮ ਦੀ, ਨਿੱਤਰੇ ਮਸਤਾਨੇ।
 ਛੋਹਿਆ ਰਾਗ ਅਕਾਲ ਦਾ, ਫੱਤ ਹੋਰ ਰਹਾਨੇ।
 ਵਰਕਾ ਨਵਾਂ ਪਰਤਿਆ, ਇਤਿਹਾਸ ਪੁਰਾਣੇ।
 ਦੁਰ ਪਏ ਮਛਣ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ, ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਬਹਾਨੇ।

ਸੋਹਣੇ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ, ਕਈ ਵਰਤੋਂ ਭਾਣੇ।
 ਸੀ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਿਸ ਭਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਕਾਰ ਹੀ ਜਾਣੇ।
 ਵਖਰ ਪਿਆ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ, ਤੇ ਤਤਕੇ ਰਾਣੇ।
 ਕੂਕੇ ਭਾਗੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ, ਚੜ੍ਹ ਆ ਕਦੇ ਬਾਣੇ।
 ਕੂਣੇ ਬਰੇ ਮੁਕਦਮੇ, ਲੋਕੇ ਸਰਵਾਣੇ।
 ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪ ਹੀ, ਜਾ ਸੀਨੇ ਭਾਣੇ।

ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਕੁਰਾਂ ਤੋਂ, ਕੁਝ ਬਰਨਾ ਚਾਹਿਆ।
 ਗਏ ਤਾਰੀਖ ਦੀ ਵਾਸਤੇ, ਹੁੰਦ ਮਰਨਾ ਚਾਹਿਆ।
 ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰੇ ਵਾਸਤੇ, ਚੁੱਖ ਸਰਨਾ ਚਾਹਿਆ।
 ਜੀ ਨਾ ਹੋਇਆ ਜੰਗ ਤੋਂ, ਉਹ ਬਰਨਾ ਚਾਹਿਆ।
 ਯਾਦ ਦੇ ਕੁਚੇ, ਸੀਸ ਦੇ, ਪਕ ਧਰਨਾ ਚਾਹਿਆ।
 ਲਾਸ਼ੀ ਮੋੜ ਨੂੰ ਹੱਸ ਕੇ, ਕਿਉਂ ਬਰਨਾ ਚਾਹਿਆ?

ਕੁਰਾਂ ਆਖਿਆ, “ਭੱਲਿਓ! ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ ਹਾਲੇ।”
 “ਮੇਰੇ ਵੀ ਸੋਚਾਤ ਨੇ, ਕਿਉਂ ਪਏ ਸੰਭਾਲੇ?”
 “ਬਿਨਾ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਸਭ, ਹੀ ਜਾਣ ਕੁਚਾਲੇ।”
 ਮੁਨ ਖੋਲਿਆ ਜੋਧ ਵਿਚ, ਓ, ਸਿਦਕ ਉਚਾਲੇ,
 ਸਾਕਰ ਜੀਵਣ ਚੇਨ ਨੂੰ, ਤੱਕ ਲਏ ਉਭਾਲੇ।
 ਕਹਿੰਦੇ, “ਹੁਕਮ ਅਕਾਲ ਦਾ, ਕਰ ਦਿਓ ਸੁਖਾਲੇ।”

“ਤੁਰੇ ਚਰ ਤੋਂ ਜਾਵਣਾ, ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਵੈ।
 ਜਿਉਂਦੇ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਪਰਤਣਾ, ਹੀ ਆਉਣਾ ਮਰ ਕੇ।
 ਦੇ ਦੇ ਥਾਪੀ ਸੋਹਣਿਆ, ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ।
 ਜਿੱਥੇ ਲਿਆਈਏ ਲਾਜ ਨੂੰ, ਨਾ ਆਈਏ ਦਰ ਕੇ।
 ਕੋਮੀ ਲੋਰ ਹੀ ਆਵਦਾ, ਫਾਸੀ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ।
 ਰੋਪ ਦੀ ਕੁਚੀ ਭੰਨ ਕੇ, ਹੱਥ ਤੇਕਾ ਟਲ ਕੇ।”

ਕਰ 'ਦਿਖਲਾਇਆ ਬੁਕਿਆ, ਜੋ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ।
 ਜਾਨਮ ਜੋ ਕੋਤਵਾਨ ਸੀ, ਦਸ ਬੇ ਭਟਕਾਇਆ ।
 ਹੋਰ ਕਈਆਂ ਦਾ ਨਾਲ ਹੀ, ਕਰ ਕਦੇ ਸਫਾਇਆ ।
 "ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਕੁਛ ਸੀ", ਆਖਰ ਛਰਮਾਇਆ ।
 ਅਜ ਉਲਾਸਾ ਧਰਮੀਆ ਨੇ, ਸਿਰ ਤੋਂ ਲਾਹਿਆ ।
 ਆਖਕ ਇਹ ਕੱਠ ਜਾਣਦੇ, ਜਾਂ ਬੁਝਾ ਜਾਇਆ ।

ਅੱਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖ 'ਤੇ, ਹਨ ਲੱਗਦੇ ਮੋਢੇ ।
 ਤੋਪਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਉੱਡਦੇ, ਉਹ ਵਾਂਗ ਕੁਤੇਲੇ ।
 ਮੋਤ ਨੂੰ ਸਾਹਵੇਂ ਵੇਖ ਕੇ, ਹੱਸੇ ਹੋ ਖੋਲੇ ।
 ਜਿਉਂ ਰਾਗਾ ਟੋਲੇ ਹੀਰ ਨੂੰ, ਫਿਰਦਾ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ।
 ਸਿਦਕ ਭਨਾ ਨੂੰ ਲੰਘਣਾ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਠੇਢੇ ।
 "ਇਦਾਂ ਜਾਹ ਲੰਟ ਦੇ, ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਵੇਲੇ ।"

ਵਿੱਲਭ ਸਾਡੀ ਵੇਖ ਕੇ, ਨਹੀਂ ਜੀਅ ਨਕਿਅਾਂਦਾ ।
 ਦਿਲਬਫੀਆਂ ਵੇ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਵਿਲਭਭ ਅਖਵਾਂਦਾ ।
 ਸੱਚ, ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਦਕ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮਹਿਕਾਂਦਾ ।
 ਦਿਸ ਦੇਖ ਦਾ ਭਾਗ ਹੀ, ਖਿਭ ਕੇ ਲਹਿਰਾਂਦਾ ।
 ਕੱਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ 'ਪੰਡੀਆ', ਕੁਝ ਵੀ ਹੱਥ ਆਵਾਂ ।
 ਬਿਨ ਕੁਝਾਨੀ ਕਈ ਨਾ, ਜੋਗ ਵਾਰਾਂ ਛਾਂਦਾ ।

ਗੀਤ ਯਾਦ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ

ਸਦਾ ਜੋਗ ਵਿਚ ਰਹੋ, ਯਾਦ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ !!
ਸਦਾ ਜੋਗ ਵਿਚ ਰਹੋ, ਯਾਦ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ !!

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਚਿੰਦਯਾਨੀ, ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਾਰੀ ਹੈ ।
ਮੰਤਰ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਹਿੰਦ ਨਦੀਆਂ ਭਾਰੀ ਹੈ ।
ਇਥੋਂ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ ਯਾਦ, ਉਹਦੀਆਂ ਭਾਈਦਾਂ ਦੀ ।...

ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੀਸ ਵਾਰ, ਰਸਤਾ ਵਿਖਾ ਕਦੇ ਜੋ ।
ਸਾਡੀ ਦੇ ਸੰਮੇ ਬਣ, ਠੰਢ ਵਰਤਾ ਕਦੇ ਜੋ ।
ਨੀਂਹ ਬੋਲੀ, ਰੱਖ ਕਦੇ, ਨਵੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀ ।...

ਮਹਿਲਾਂ ਭਾਂਦੀ ਭੱਭ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭੁੱਲੀ ਨੂੰ ਉਸਾਰਿਆ ।
ਹਸਤੀ ਮਿਟਾ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ, ਜੀਵਨ ਸੰਵਾਦਿਆ ।
ਕਿੰਡੀ ਉੱਚੀ ਖਾਲਟੀ ਹੈ, ਬੀਨਿਆਂ, ਵਗੀਦਾਂ ਦੀ ।...

ਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕੌਮ ਲਈ, ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਵਾਰਨਾ ।
ਅੜ ਜਾਣਾ ਜੁਲਮ ਅਗੇ, ਭਿੰਨੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨਾ !
ਭੁੱਖਦੀ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ, ਰਾਗਣੀ ਮੁਗੀਦਾਂ ਦੀ ।...

ਸਦਾ ਜੋਗ ਵਿਚ ਰਹੋ, ਯਾਦ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ !!
'ਪੈਣੀ' ਜਗਾਵੇ ਸਾਨੂੰ, ਯਾਦ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ !!

ਬਣੀਏਂ ਆਪ ਜੁਝਾਰ

ਪਾਪੀ ਪਾਪ ਲਮਾਵਦੇ, ਖਾਖਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਰ ।
ਸਮਾਂ ਸਜਾਈਂ ਦੇਵਦਾ, ਹੁੰਦੇ ਅੰਤ ਖੁਆਰ ।

ਸਦਾ ਉਹ ਜਿਉਂਦੇ ਜੌਗ 'ਤੇ, ਜੀਵਨ ਜਾਂਦੇ ਵਾਰ ।
ਬੁਨਮੀਂ, ਪਾਜੀ, ਮੁਜੀਆਂ, ਪੈਂਦੀ ਹੀ ਫਿਟਕਾਰ ।

ਮਸਲ੍ਹਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ, ਬੁੰਦੇ ਜੋ ਭਲਵਾਰ ।
ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ, ਜਾਂਦੇ ਥਾਵਲ ਨੁਹਾਰ ।

ਸਿਦਕੀ, ਸੋਹਣੇ, ਸੁਰਮੇ, ਥਰਦੇ ਰਹਿਣ ਪ੍ਰਥਾਰ ।
"ਜਿਸ ਦੀ ਥਾਹੀ ਪਛੜੀਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਈਏ ਪਾਰ ।"

ਰੁਪਟੀ ਤੇ ਖੁਦਕਰਾਰ ਹੀ, ਛੱਡ ਜਾਵਣ ਵਿਚਕਾਰ ।
ਭਾਇਰ, ਬੁਢਦਿਲ, ਲਾਲਚੀ, ਬੁੱਢ ਜਾਂਦੇ ਮੰਝਧਾਰ ।

ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਜੋ ਭਲਸਭਾ, ਇਹੋ ਯਹੇ ਉਭਾਰ ।
ਥੰਮ ਬਰਨ ਦੀ ਨਕਨ ਦਾ, ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ।

ਵਿਹਲਤ ਬੰਦੇ ਥੰਮ ਤੋਂ, ਥਰਦੇ ਜੋ ਇਨਕਾਰ ।
ਲੁੱਟ ਮਥਾਵਨ ਵਾਲਤੋਂ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਦੀਕਾਰ ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਹੋ, ਥਰਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ।
ਥਾਕੀ ਹੋਰ ਛਰੀਥ ਤਾਂ, ਰੋਟੀ ਲਈ ਲਾਚਾਰ ।

ਲਾਲਚ ਅੰਦਰ ਲਾਲਚੀ, ਕਰਦੇ ਨੇ ਵਿਚਕਾਰ ।
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੌਗ ਦਾ, ਕਰੀਏ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ?

ਬੈਰਾਵਰ ਨੂੰ ਜੋਰ ਦਾ, ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹੋਥਾਰ ।
ਹੁਸਨ ਜਵਾਨੀ ਬਾਂਵਰੀ, ਕਰਦੀ ਮਾਰੋ ਮਾਰ ।

ਦੁਖੀਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਭਲਾ ਹੈ, ਢੇਨ੍ਹੇ ਰੇ ਚੱਲਣ ਭਾਰ ।
ਮੰਜਿਲ ਤਾਂ ਹੀ ਮੁੱਕਦੀ, ਬਟੀਏ ਬਾਹ ਸਵਾਰ ।

ਰਾਜ ਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਹੈ, ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਉਧਾਰ ।
ਸ਼ੇਰ ਭੇਡ ਨਾ ਮਾਗੇਏ, ਫੱਤੀਏ ਨਾ ਫੁੱਕਾਰ ।

ਜੇ ਫੈਲੀ ਯੰਗੋਂ ਘੁਰਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਉ ਵੰਗਾਰ ।
ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਲੈਣ ਲਈ, ਸ਼ਕਤੀ ਭਰੋ ਝੰਡਾਰ ।

ਜੇ ਫੈਲੀ ਆਪਣਾ ਮੀਡ ਹੈ, ਮਿਲੀਏ ਬੰਗ ਪਸਾਰ ।
ਪੰਡੀ ਮੰਜਿਲ ਪਾਣ ਲਈ, ਬਟੀਏ ਆਪ ਰੁਝਾਰ ।

ਗੀਤ, ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਮੁਲੀ ਚੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦਾ

ਅਮਨ ਨੂੰ ਪੌਕਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਤਰ,
ਸਿਰ ਧਰ ਰੱਖੀ 'ਤੇ ਲੜਨਾ ਪੈਂਦਾ !
ਮੌਢਾ ਰਾਕੂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੀਏ ?
ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸੁਨੀ ਚੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦਾ !!

ਕਦ ਰੋਂਕ ਕੰਦੀ ਚੁਲਮ ਸਹਾਰੇ ?
ਕਦ ਰੋਂਕ ਕੰਦੀ ਧੌਂਧੇ-ਸਾਹੀਆਂ ?
ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਰ ਰੋਂਕਣ ਖਾਤਰ,
ਸੁਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਮਰਨਾ ਪੈਂਦਾ]...

ਸੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ,
ਸੱਚ ਕਹੇਗਾ ਸੱਚ ਬਹਿ ਰਿਹਾ ।
ਸੱਚ ਅਖ ਕੀ ਹਰ ਦਿਵ ਦੁਖਣਾ,
ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਜੜਨਾ ਪੈਂਦਾ !...

ਬੰਦਾ ਰੋਂਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਯਾਰੋ,
ਇਸ ਦੀ ਸਮਝ ਦੀ ਰੋਂਦ ਹੈ ਕੰਦੀ ।
ਜਦ ਕੰਦੀ ਚਾਰਾ ਹੋਰ ਨਾ ਹੋਵੇ,
ਵਿਰ ਲਾਸ਼ੀਲ ਨੂੰ ਕੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ।...

ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿਨਾ ਅਮਨ ਪੁਜਾਰੀ,
ਸੱਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚ ਬਹਿ ਕਰੇ !

ਅਮਨ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਰ,
ਸਿਰ ਧਰ ਤਲੀ 'ਤੇ ਲੜਨਾ ਪੈਂਦਾ !...

ਮੌਕਾ ਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੀਏ ?
ਇਸਕ ਨੂੰ ਸੁਲੀ ਚੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦਾ !

... ..

... ..

ਪਲਕਾਂ ਰਹੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ

ਉਹ ਨਾ ਆਏ ਦਰਦ ਘਨੇਰਾ, ਅੱਖੀਆਂ ਭਰ ਭਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ।
ਸਹਿਮ ਗਏ ਸੰਧਰਾਂ ਦੇ ਸੁਫਲੇ, ਆਸਾਂ ਖਾਧੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ।
ਇਕ ਪਲ ਦਾ ਭਲਕਾਰਾ ਦੇਂਦੇ, ਜੀਵਨ ਹੁੰਦਾ ਰੋਸ਼ਨ,
ਮਾਹੀ ਬਾਝੋਂ ਸਿਖਟਾ ਵਿਹੜਾ, ਪਲਕਾਂ ਰਹੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ।

ਭਰੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਚੁਲੀਆਂ

ਮਨਕੁਰੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਭਰ ਕੇ, ਫੁਸਕਣ ਲੱਗੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ।
ਸਾਂਭ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੀ ਜਵਾਂ, ਜੋ ਸੰਧਰਾਂ ਅਣਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ।
ਪਰਥਰ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੋਂ ਉੱਥੀ, ਸਹਿਜ ਪਿਆਰ ਦੀ ਘਾਟੀ,
ਸੁਰਜ ਮੇਰਾ ਬਝਿਆ ਨਾਹੀ, ਭਰੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਚੁਲੀਆਂ ।

ਪ੍ਰੇਮ ਤੜਾਵਾਂ

ਸਾਜਨ ਦੀ ਚਰਨੀ ਲੱਗਿਆ, ਜਾਪਣ ਕਰਮ ਹਵਾਵਾਂ ਠੰਡੀਆਂ ।
ਉਸ ਮਾਹੀ ਦੀ ਚੁਕਲ ਬਹਿ ਕੇ, ਦਿਸਣ ਸਭ ਉਜਾੜਾਂ ਮੰਡੀਆਂ ।
ਤੌਰ ਨੁਕੀਲਾ, ਤਿੱਖੀ ਬਰਛੀ, ਹਿਜਰ, ਆਖਦੇ ਲੋਕੀ,
ਖਿੱਚਿਆਂ ਕੀਕਣ ਟੁੱਟ ਜਾਵਣ ? ਜੋ ਪ੍ਰੇਮ ਤੜਾਵਾਂ ਗੰਦੀਆਂ ।

ਪਿਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬੁਝਦੀ

ਜਿਸ ਸੇਭ ਮੇਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ ਲੱਗੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਤੋਂਥਾਗਾ ।
ਪਾ ਕਲਵੱਥਣੀ ਅੰਤ ਕਲ ਬਾਹੀ, ਸਭ ਕੁਝ ਦਿਲ ਦਾ ਚੋਸਾਗਾ ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਸਾਕਰ ਅੰਦਰ, ਪਿਆਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬੁਝਦੀ;
 ਧੁੜ ਤਿਹਾਈਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਉਸ ਦੇ, ਚਰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਡੱਪਾਂਗਾ ।

ਹੱਡੀ ਪਈਆਂ ਪੀਕਾਂ

ਠੰਡੀਆਂ ਪੇਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ, ਸਾਂ ਸਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਟੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ।
 ਦੋਲਣ ਬੰਨਾ ਦੂਰ ਅਸਾਥੋਂ, ਉਹ ਗਿਟ ਗਿਟ ਲਾਵੇ ਲੀਕਾਂ ।
 ਹਿਜਰ ਪਿਆਲਾ ਗਲਗਲ ਚਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਪੀਤਾ ਲਾ ਲਾ ਭੀਕਾਂ;
 ਵੱਸ ਦੂਰੇਡੇ ਮਾਹੀ ਬੋਲੋਂ, ਸਾਥੇ ਹੱਡੀ ਪਈਆਂ ਪੀਕਾਂ ।

ਨਾਮ ਰਸੀਲੇ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੱਡੀ' ਤਾਅ ਸੱਜਣ ਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੜੇ ਵਸੀਲੇ ।
 ਲੁੱਕਾਂ ਝਾਟੇ ਵਿਰਨ ਬਾਵਰੇ, ਹਨ ਪਰ ਬੜੇ ਰੰਗੀਲੇ ।
 ਲਗਨ ਆਪਣੀ ਵਿਚ ਉਹ ਲੱਡੀ, ਸੱਜਣ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੁੱਪਿਓ ।
 ਸਭ ਰਸਾਂ ਤੋਂ ਤਿਆਗੀ ਹੈ ਕੇ, ਬਣ ਕਦੇ ਨਾਮ ਰਸੀਲੇ ।

ਮਨ ਵਿਚ ਯਾਦਾਂ

ਸੈਂਕੜੇ ਆਵਣ ਤੇਰੇ ਸੁਰਨੇ, ਉੱਡਿਆਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਯਾਦਾਂ ।
 ਪੈਂਦੀ ਬਰਫ ਕਲੋਜੇ ਅੰਦਰ, ਕਿੱਥਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਧਾਂ ?
 ਭਾਰੇ ਵਸੀ' ਹਿੱਡਤੀ ਅੰਦਰ, ਰਾ ਵੀ ਹੱਥ ਨਾ ਆਇਆ;
 ਮਨ ਦੀ ਬਰਫੀ ਅੰਦਰ ਪਾਈਆਂ, ਨਾਮ ਤਿਰੇ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ।

ਘੁੱਟ ਕੇ ਮੇਰੀ ਬਾਹੀਂ ਪਕੜੀਂ

ਤੈਰੇ ਵਿਚ ਸਮਾ ਕੇ ਸੱਜਣਾ, ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ।
 ਮੇਰੇ ਲੋਹ ਸਾਕਰ ਬੇਅੰਤਾ, ਤੈਰੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਜਾਵਾਂ ।
 ਸਭੇ ਆਸਾਂ ਫੱਡੀਆਂ ਮਾਹੀ, ਇਥੋਂ ਹੀ ਅਰਜ਼ਦੀ;
 ਘੁੱਟ ਕੇ ਮੇਰੀ ਬਾਹੀਂ ਪਕੜੀਂ, ਵਿੱਛੜ ਕਿਤੇ ਨਾ ਜਾਵਾਂ ।

ਕਾਸ਼ ! ਨਦੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੁੰਦਾ

ਯਾਦ ਭੇਰੀ ਵਿਚ ਵਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਕੀਕਣ ਦੱਸ ਮੈਂ ਭੱਭਾਂ ?
ਬਰਿਆ ਜਿਉਂਤਾ ਕਦ-ਕਦ ਮੇਰਾ, ਕੀਕਣ ਜਾਂਤ ਕੇ ਰੱਖਾਂ ?
ਕਾਸ਼ ! ਨਦੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੁੰਦਾ, ਸਾਕਰ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ;
ਭਰ ਕੇ ਖੁੱਟ ਸਸਰ ਦੇ ਸੰਕਟਿਆਂ, ਪੀਏ ਲਮੇਰੇ ਭੱਟਾਂ !

ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਦੱਸੋ

ਬੇਹਤੀ ਸੇਖ ਨੂੰ ਰੱਬ ਆਖਦੇ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਦੱਸੋ ?
ਉਸ ਮੰਦਰ ਦਾ ਕਿਹਤਾ ਰਸਤਾ, ਜਿਸ ਮੰਦਰ ਉਹ ਵੱਸੇ ?
ਮੇਰੀ ਜਾਰੇ ਪਿਆਰ ਲਾਸ਼ ਹੈ, ਕਰ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਸੀਨੇ;
ਲਗਨ ਓਸ ਦੀ ਰਾਹ ਮੰਦਰ ਦਾ, ਇਹੋ ਯੀ ਖੱਠ ਜੱਥੇ !

ਪੱਲਾ ਉਸ ਦਾ ਮਾਲੀ

ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਢਾਢ ਚਲਣ ਨਹੀਂ, ਪੱਲਾ ਉਸ ਦਾ ਮਾਲੀ ।
ਜਿਸ ਬੂਟੇ ਤੋਂ ਇਹ ਫਲ ਟੁਟਿਆ, ਫੂਰੇ ਉਸ ਦਾ ਮਾਲੀ ।
ਖੱਟੇ ਖਰੇ ਪਰਖ ਲੈ ਆਪੇ, ਆਪ ਇਲਾ ਦੀਆਂ ਜਾਣੇ;
ਉੱਚੀ ਸੁੰਗੀ ਮਹਿਬ ਇਹ 'ਪੇਈ', ਮਾਏ ਉੱਚ-ਨੀਆਲੀ ।

ਜੀਂਦਾ ਹਾਂ ਇਨਸਾਨੀ ਜੀਵਨ

ਬੁਕਰ ਬੁਕਰ ਕਰ ਜੀਵਨ ਭੱਟਾਂ, ਆਕਣ ਹੋ-ਕਣ ਨਾਹੀਂ ।
ਮਨ ਨੀਵਾਂ, ਮੱਤ ਉੱਚੀ ਹੋਈ, ਜੀਵਨ ਲੇਖੇ ਚਾਈਂ ।
ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰੱਸਦਾ ਰੱਸਦਾ, ਸਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਸੇਂਦਾ;
ਜੀਂਦਾ ਹਾਂ ਇਨਸਾਨੀ ਜੀਵਨ, ਏਵ, ਫਰਿਸ਼ਟਾ ਨਾਹੀਂ ।

ਦੱਸ ਨਾ ਹੋਵੇ ਮੈਥੋਂ

ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾ ਕੇ ਮੇਰੇ, ਦੂਰ ਨਾ ਦੱਸ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ।
ਆ ਮੈਨੂੰ ਚਰਨਜੀਵ ਬਣਾ ਦੇ, ਦੂਰ ਨਾ ਲੱਖ ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ।
ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੋਤ ਨਹੀਂ ਇਹ ਮਾਯੀ, ਉਂਝ ਹੈ ਤੇਰੀ ਮਰਚੀ;
ਹਿਜਰ ਜੁਦਾਈ ਵਾਲਾ ਦੁਖੜਾ, ਦੱਸ ਨਾ ਹੋਵੇ ਮੈਥੋਂ ।

ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਜਾਪੇਂ

ਧੜਕਣ ਬਣ ਕੇ, ਸੀਨੇ ਅੰਦਰ, ਆਪੇ ਇਸ ਵਿਚ ਧਰੇਂ ਨਿਵਾਸ ।
ਹਰ ਇਕ ਰੋਮ 'ਚ ਰਚਿਆ ਜਾਪੇਂ, ਮੁਰਖ ਆਖਣ ਕਿੱਥੇ ਵਾਸ ?
ਇੱਥੇ ਲਛਨ ਰੋਹੀ ਹੈ ਲੱਕੀ, ਸੱਕ ਵਿਚ ਝਾੜੇਂ ਰਹੀਏ,
ਲੋਭ ਥਾਂਵਰੇ ਕੁਝ ਪਵੇ ਆਖਣ, ਤੈਨੂੰ ਸਮਝਾ ਸੀਨੇ ਪਾਸ ।

ਟੁੰਬ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਮਿਲੇ ਸਰੂਰ

ਬਣ ਕੇ ਧੜਕਣ ਸੀਨੇ ਵੱਸਦੇ, ਲੰਬਾ ਝਾਟੇਂ ਜਾਪੇਂ ਦੂਰ ।
ਟੁੰਬੀ ਜਾਥੇ ਸਦਾ ਹੀ ਮਾਯੀ, ਟੁੰਬ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਮਿਲੇ ਸਰੂਰ ।
ਜਗਤ ਕੁਝਾਰ ਹਨੇਰੇ ਅੰਦਰ, ਜਾਣਾ ਤੈਨੂੰ ਰਹਿਬਰ ਲੋਅ;
ਲੋਭ, ਲੋਭ, ਹੰਕਾਰ, ਖੁਚੀ ਤੋਂ, ਆਖਣ, ਵੱਸਨੇਂ ਬੰਹਾ ਦੂਰ ।

ਵਸਤ ਅਯੋਚਰ

ਵਾਸੀ ਬਣ ਕੇ ਪਿਆਰ ਨਗਰ ਦਾ,
ਸਭ ਕੁਝ ਆਖਣਾ ਪਿਆਰਾ ਬਰ ।
ਗੋਤ ਦੇਸ ਦੀ ਸਿੱਖਣੀ ਹੈ ਜੋ,
ਸਭਿ ਸੰਕਰ ਦੱਲ ਤਿਆਰਾ ਕਰ ।
ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਰੂ ਪੀ ਲੈ ਬੰਜ ਕੇ,
ਮਨ ਨੂੰ ਜੋਕੇ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਕਰ ।
ਤਾਂਹੀ ਵਸਤ ਅਯੋਚਰ ਲਈਏ,
ਜੋਕੇ ਤੋਂ ਇਕ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ।

ਹੰਸ-ਸਰੋਵਰ-ਪ੍ਰੀਤ

ਪੀ ਕੇ ਨਾਮ ਪਿਆਰਾ 'ਪੰਡੀ'
ਕੁੰਠ ਦੇ ਕੁੰਠ ਸਿਆਏ ਕੰਢੇ।
ਗੁਹ ਤੋਂ ਮਸਤ ਦੀਵਨਾ ਬਣ ਕੇ,
ਆਪਣਾ ਅਤਿ ਪਰਾਇਆ ਕੁੰਠ।
ਜੇ ਆਖੇ ਕੋਈ ਝੂਠਾ ਤੇਨੂੰ,
ਐਸੇ ਸੁਟ ਕੇ ਘੇਰ ਕੁੰਢ।
ਬੰਨ੍ਹੇ ਡੱਪੜ ਡੱਪੜ ਹੋਏ;
ਜਾਣ ਨਾ ਹੰਸ ਸਰੋਵਰ ਕੁੰਠ।

ਸਮਝਾਏ

ਜੀ ਸੋਚਣਾ ਚਿੰਤਾ ਬੰਨ੍ਹੀ ਆ ਕੇ,
ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਭਾਨੂੰ ਦਿੰਦੀ।
ਭੋਇਆ ਤੇਜ਼ ਵਜਾ ਕੇ ਕਿਸ ਨੂੰ,
ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਨਾਈਂ ਕੰਢੀ।
ਦਿਲ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮਸਤੀ ਆਈ?
ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਹੀ ਕੁੰਠ ਕਈਆਂ;
ਕੇਂਦਰੀ ਕੁੰਠ ਤੋਂ ਬਰਖਦ ਬਦਲੀ,
ਕੁਝ ਵੀ ਸਮਝ ਨਾ ਪੈਂਦੀ।

ਜਿੱਤ ਕੁਰਬਾਨੀ

ਕਈ ਮੌਤ ਤੋਂ ਭਰੇ ਨਾ, ਕੋਮੀ ਪਰਵਾਨੇ।
ਲੰਖੇ ਫਾਲਮ ਕਾ ਕਦੇ ਨੇ ਚੁਲਮ ਰਹਾਨੇ।
ਧਨੀ ਪਾਲਟ ਸਿਰਫ ਨੂੰ, ਭੱਭ ਦੇਣ ਬਹਾਨੇ।
ਪਰਖਣ ਛਾਤੀ ਆਪਣੀ, ਬਣ ਤੋਪ ਨਿਬਾਨੇ।

ਪਰਵਾਨੇ ਜਾਨਣ

ਆਖਰ ਜਿੱਤ ਹੈ ਧਰਮ ਦੀ, ਧਰਮੀ ਹੀ ਮਾਣਨ ।
ਓੜਾ ਛਾਮ 'ਤੇ ਮੈਂਦਣਾ ਪਰਵਾਨੇ ਜਾਣਨ ।
ਅਰਥ ਵਰਥ ਚੁੱਕ ਜਾਵਦੇ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਅੱਗੇ,
'ਦਾ ਸਮੇ' ਦੀ 'ਪੰਡੀਆ' ਫਿਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵੱਡੇ ।

ਪੀਲੇ ਪੀਲੇ ਵੁੱਲਾਂ ਵਾਲੀ, ਇਹ ਕੁੱਤ ਬਸੰਤ ਸੁਹਾਵੇ ।
ਪੰਡੀਆ ਦੀ ਹਰਿਆਲੀ ਵਿਰੋਂ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਲ ਖਾਵੇ ।
ਸਾਸਨ ਦੀ ਅਲਬੇਲੀ ਨਕਲੀ, ਸਾਸਨ ਖਾਤ੍ਰੇ ਰੰਗੇ,
ਇਕੋ ਨੱਚਾ ਦੀਦ ਉਹਦੇ ਦੀ, ਉਮਲ ਉਮਲ ਜੀਅ ਆਵੇ ।

ਬੁੱਸ ਬੁੱਸ ਕਰਦੀਆਂ ਬੁਲੀਆਂ

ਪੀਲੇ ਪੀਲੇ ਵੁੱਲ ਬਸੰਤੀ, ਸੀ ਭੇਦ ਦਿਲੇ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ।
ਥਿਹਾਂ ਵਗੁਰੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਵਿਰੋਂ, ਹੰਝੁ ਤ੍ਰਿਪ ਤ੍ਰਿਪ ਭੋਲ੍ਹੇ ।
ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਦੇ ਵਟਜਾਰੇ ਸਾਡੇ, ਦੂਰ ਵਸੇਬਾ ਕੀਤਾ,
ਬੁੱਸ ਬੁੱਸ ਕਰਦੀਆਂ ਬੁਲੀਆਂ ਵਿਰੋਂ, ਦੇ ਅਖਰ ਇਹ ਬੋਲੇ ।

ਪਿਆਰ ਰੀਤ

ਸੁਭਾ ਸਵੇਰੇ ਕੁੱਲ ਕੁਥਕਿਆ, ਧਰਤੀ ਭਿੱਲੀ ਗੀਤੀ ।
ਕੌਮਲ ਜਕਥੇ ਦਹਿ ਨਾ ਸੱਕੇ, ਪੁੱਛ ਬੋਠਾ ਹੱਡ ਥੀਤੀ ।
ਲੁੱਛ ਲੁੱਛ ਕਰਦਿਆਂ ਜਕਥਿਆਂ ਵਾਲੇ, ਸੈਰਦੇ ਸੈਰਦੇ ਫੀਲੇ,
ਮਾਹੀ ਖਾਤਰ ਮਿੱਟੀ ਕੁਲਟਾ, ਇਹ ਪਿਆਰਾਂ ਦੀ ਥੀਤੀ ।

ਨੂਟ ਅੱਖੀਆਂ ਵੇਖਾਂ

ਉਬੜਵਾਇਆ ਉੱਠ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਚੰਦਾ ਰੋਨੂੰ ਵੇਖਾਂ ।
ਸਾਮ ਸੁੰਦਰੀਆ ਮੁਖੜਾ ਤੇਰਾ, ਦੰਬ ਰੋਹਿਆ ਲੇਖਾਂ ।
ਵਾਹ ! ਬਾਤੀ ਦੇ ਸੋਮੇ ਚੰਦਾ, ਪਿਆਰੇ ਕੁੰਮਣ ਕਿਰਨਾਂ,
ਮੇਰੀ ਮਾਹੀ ਤੇਰੇ ਸੋਹਣਾ, ਨੂਟ ਅੱਖੀਆਂ ਵੇਖਾਂ ।

ਰਸ ਕੇ ਕਾਹਦਾ ਫਟਕਣ

ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਵਿਭੋੜਾ ਜਾਪੇ, ਇਕ ਸਦੀਵੀ ਧਾਰਣ ।
ਅਰਬ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਚਾਨਣ ਟੁੱਟਦਾ, ਵੇਖੋ ਉਛਮੇ ਫਤਕਣ ।
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅਰਮਾਨ ਲਖੇਂਦਾ, ਆਦਮ ਹੱਥੋਂ ਵਿੰਡਦੇ,
ਜੀਵਨ ਦੇ ਉਲਝੇਵੇਂ ਅੰਦਰ, ਰਸ ਕੇ, ਕਾਹਦਾ ਫਟਕਣ ।

